

Glasilo Občine Železniki

Ratitovška obzorja

Poslednji dnevi pisanega listja, polni svetlobe in barve. Foto: Andrej Tarfila

AKTUALNO

"Bistveno je, da prisluhnemo predstavnikom krajevnih skupnosti"

Stran 6

POD RATITOVCEM ZNAMO

Intervju z nekdanjo učiteljico Martino Sedej

Stran 10

DRUŠTVA

30 let Športnega društva Selca

Stran 24

Spoštovane občanke, spoštovani občani!

Konec septembra smo uspešno zaključili največjo letošnje investicijo – obnovo vodovodnega sistema. V Železnikih smo zamenjali 6,8 kilometra dotrajanih cevi na vodovodnem sistemu, ki oskrbuje približno polovico občanov. Pogodba z izvajalcem, Gorenjsko gradbeno družbo, je bila podpisana v vrednosti 1,4 milijona evrov, od tega je bilo s strani države in Evropske unije sofinanciranih 1,1 milijona evrov. Gradnja je bila zahtevna in je potekala na trinajstih odsekih. Pohvalimo lahko izvajalca, da je projekt zaključil v roku, tako da smo konec septembra vso dokumentacijo poslali na Ministrstvo za

gospodarstvo, kjer so tudi že naredili obračun in nam obljubili izplačilo vseh odobrenih sredstev.

Vodovod je v Železnikih razvejan na 28 kilometrih, od tega je bilo 12 kilometrov obnovljenega že v preteklih letih, največ po poplavih leta 2007. Za približno 8 kilometrov nimamo podatka o stanju cevi, v tej dolžini so vključeni tudi hišni priključki. Od preostalih 8 kilometrov, ki so bili še potrebni obnove, smo letos obnovili 6,8 kilometra dotrajanih cevi. Skupaj z izgradnjo vodohrana Plenšak v letu 2013, UV napravami za Plenšak, Mlake in za izvira na Rudnem, smo tako zagotovili kakovostnejšo in zanesljivejšo oskrbo brez kloriranja v normalnih razmerah.

Za izvedbo projekta smo morali zbrati okoli 60 služnosti in soglasij. Priznati moramo, da nas je na občini, na začetku projekta, kar skrbelo pridobiti vsa ta dovoljenja. Te pravice do gradnje smo pridobivali pravočasno, tako da je projekt zamenjave cevi lahko potekal nemoteno. Zahvaljujem se vsem, ki ste nam dali dovoljenja in z razumevanjem ter potrpežljivostjo spremljali napredovanje projekta.

Javni vodovod Železniki poteka do zad-

njih hiš na Studenem. Javni vodovod v Selcih pa sega na drugi strani Sore do Studenskega polja. Če se bo kdaj v prihodnosti izkazalo, da bi bilo dobro povezati oba vodovoda, se to lahko naredi s podbojem in povezavo pod reko Soro. Podobno javni vodovod v Selcih sega do silosov z blagovnimi rezervami v Dolenji vasi. Javni vodovod v Dolenji vasi pa do stanovanjskih hiš v neposredni bližini. Tudi ta dva sistema bi enostavno lahko povezali, če bi bilo to kdaj potrebno.

Največ aktivnosti v zadnjem obdobju namenjamo sestavi proračuna za leto 2016. Prvo obravnavo proračuna imamo na seji 5. novembra. Drugo obravnavo pa na zadnji letošnji seji občinskega sveta, in sicer 17. decembra. Upamo, da bo na tej seji proračun tudi dokončno potrjen.

*Župan občine Železniki
mag. Anton Luznar*

Kontakt:

anton.luznar@obcina.zelezniki.si,
tel: (04) 5000000, Občina Železniki,
mobilni telefon: 040 327 994

Super krvava luna nad Ratitovcem. Foto: Andrej Tarfila

KAZALO

- 4 PRVO BRANJE PREDLOGA STATUTA OBČINE ŽELEZNIKI
IN POSLOVNIKA OBČINSKEGA SVETA
- 5 MINISTRICA ZA KULTURO JE OBISKALA ŽELEZNIKE
- 6 "BISTVENO JE, DA PRISLUHNEMO PREDSTAVNIKOM
KRAJEVNIH SKUPNOSTI"
- 7 ODKRITIH ŠE ENKRAT TOLIKO PREHITRIH VOZNIKOV KOT JUNIJA
- 8 KNJIGI VASI POD RATITOVCEM SKOZI ČAS IN
SPOMINSKI PLOŠČI V SORICI NA POT
- 10 "MENTOR NAJ LE NEVSILJIVO VODI"
- 15 ZAKLADNICA GLASBENEGA ZNANJA V SELŠKI DOLINI
- 19 V SPOMIN ANTONU SEDEJU
- 20 V STOCKHOLMU OBUJALI SPOMINE NA OTROŠTVO
- 21 SADOVI JESENI
- 23 ROMALI V MEĐUGORJE
BISERNA POROKA - PO 60. LETIH SPET PRED MATIČARJA
- 24 MUZEJSKA RAZSTAVA NAŠA OSNOVNOŠOLSKA LETA
30 LET ŠPORTNEGA DRUŠTVA SELCA
- 26 PLAVANJE JE NJEN VSAKDAN
- 27 DOWNHILL SOR'CA 2015
- 28 "A VI PA KAR BOSI?"
- 29 ADRENALINSKO OBARVAN POČITNIŠKI IZLET
- 30 KONČUJEJO SE 4. IGRE JAVNEGA ZAVODA RATITOVEC
- 31 JESEN - KO SE ŽIVLJENJE OBRNE NAVZNOTER
- 33 ŽELEZNE NITI - DOBRE ZGODBE DVANAJSTIČ
- 34 ARHEOLOŠKA IZKOPAVANJA NA ŠTALCI
- 39 STARA PLASTENKA ZA NOV INKUBATOR V PORODNIŠNICI KRANJ
- 41 S CEPLJENJEM NAD LETOŠNJO GRIPO
- 42 KAKO ŽIVETI S POPLAVAMI?

JESENSKE ZGODBE

Energije se umirjajo, prišla je jesen. Odlično razmišljanje o tem letnem času je zapisala Katarina. Uporaben bo marsikateri njen nasvet, saj ni potrebno, da jesen dojamemo kot depresivno in pusto. Če občutek praznine postane močnejši, vzemite v roke naše/vaše glasilo in se prepustite njegovi vsebini. Tokrat vas bomo popeljali v začetke Športnega društva Selca, obujali spomine z nekdanjo učiteljico Martino Sedej, pospremili na pot novo knjigo Marije Gasser in Zbornik za Selško dolino Železne niti. Posvetili se bomo tudi glasbi in odkrivali zapuščino naših prednikov na Štalci in še in še ... Ob urejanju vsakega glasila se zavem, da se pravzaprav v naših krajih dogaja veliko zanimivega. K temu prispevajo najrazličnejša društva, skupine ali posamezniki, ki jim ni vseeno, kakšna je kvaliteta življenja v Selški dolini na vseh področjih. Mogoče se prav v teh, četudi včasih rahlo melanholičnih dneh, ki so navdih najrazličnejšim ustvarjalcem, tudi vam porodi kakšna dobra ideja, o kateri bomo pisali v eni izmed prihodnjih števil ...

Nina Drol,
odgovorna urednica

IZDAJATELJ:

OBČINA ŽELEZNIKI

RATITOVŠKA OBZORJA
glasilo Občine ŽeleznikiNaslov:
Uredništvo Ratitovških obzorij
Občina Železniki
Češnjica 48
4228 ŽeleznikiElektronska pošta:
urednik@zelezniki.euUrednica:
Nina DrolČlanica uredniškega odbora:
Katarina BertonecOglasno trženje:
oglas@zelezniki.euLektorica:
Darja ŠtibeljPriprava za tisk:
Decop, d.o.o., ŽeleznikiTisk:
Schwarz print d.o.o., LjubljanaRatitovška obzorja so tiskana v
2170 izvodih in jih brezplačno pre-
jemajo vsa gospodinjstva v občini
Železniki.Na voljo so tudi na spletnih straneh
občine www.zelezniki.si/obcina/
Uredništvo si pridržuje pravico
do krajšanja in preoblikovanja
člankov.Ratitovška obzorja so v razvid me-
dijev, ki ga vodi Ministrstvo za kul-
turo RS, vpisana pod zaporedno
številko 1708.Prihodnja številka glasila bo
predvidoma izšla 11. decembra
2015. Članke in oglase spre-
jemamo do vključno srede,
25. novembra 2015.Članki, ki bodo prispeli po tem da-
tumu, bodo objavljeni v naslednji
številki.

PRVO BRANJE PREDLOGA STATUTA OBČINE ŽELEZNIKI IN POSLOVNIKA OBČINSKEGA SVETA

Na začetku 7. redne občinske seje v Železnikih, ki je bila 17. septembra 2015, je načelnik Upravne enote Škofja Loka mag. Bojan Miklavčič predstavil delo upravne enote in krajevnega urada v Železnikih. Krajevni urad je namenjen občanom, da se jim ni potrebno zaradi raznih vlog voziti v Škofjo Loko. Zaposleni, ki delajo na krajevni uradu, so ustrezno usposobljeni in vse vloge sprejemajo enkrat tedensko. Zaradi zmanjšanja zaposlenih so bili prisiljeni v juliju in avgustu krajevni urad zapreti, v ostalih mesecih je odprt enkrat tedensko in za to se bodo zavzemali tudi v bodoče.

V nadaljevanju seje so po skrajšanem postopku sprejeli Odlok o spremembah Odloka o predmetu in pogojih za podelitev koncesije za opravljanje obvezne lokalne gospodarske javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki. Predhodno so te spremembe obravnavali na odboru za komunalo in podali predlog, da se trajanje koncesije za zbiranje odpadkov zmanjša z današnjih 15 na 10 let. Tako je v novem odloku koncesija za obdelavo in odlaganje odpadkov omejena na 15 let, koncesija za zbiranje odpadkov pa bo podeljena za 10 let. Po objavi spremembe odloka bodo objavili razpis za podelitev koncesije za zbiranje odpadkov, saj sedanjemu koncesionarju Loški komunali koncesija poteče konec marca 2016.

V prvi obravnavi so sprejeli tudi dva pomembna dokumenta in sicer Statut občine in Poslovnik občinskega sveta. Oba dokumenta potrebujeta uskladitev z veljavno zakonodajo. Pri statutu so svetniki podali predlog, da bi se občinski svetniki morali sestati vsaj šestkrat in ne samo štirikrat, kot je navedeno v predlogu, in da podžupan ne bi imel možnosti funkcije opravljati poklicno ampak zgolj nepoklicno. Pri poslovniku so se pogovarjali o časovni omejitvi vprašanj svetnikov, o objavljanju zvočnih zapisov sej in predvsem o tem, kaj je javno glasovanje. Dokumenta bodo dopolnili in pripravili za drugo obravnavo.

Tokrat je bila obsežna tudi točka župan sporoča, saj v občini tečejo dela na številnih gradbiščih, stavbah in cestah. Zaključena so dela na igrišču v Dolenji

vasi, podružnični šoli v Dražgošah, čistilni napravi v Sp. Danjah, končana je energetska sanacija vrtca, kanalizacija Na plavžu se zaključuje, prav tako obnova vodovoda, čistilno napravo na Studenem je občina že prevzela v upravljanje. Dela na cesti v Sorici potekajo, predvidoma konec novembra naj bi položili grobi asfalt. Z novim letom odhaja ena izmed patronažnih sester v pokoj. V dogovoru z drugo patronažno sestro bodo izpeljali razpis. Župan je pripravil tudi plan investicij za obdobje do leta 2020 na podlagi planov krajevnih skupnosti, na osnovi projektov, ki že tečejo, želja in zahtev. Predlaga, da se naredi nov razvojni program občine, saj se je ta z letošnjim letom iztekel. Občina je pristopila tudi k izvedbi odpusta dolga, in sicer vloge sprejemajo do konca oktobra. Odpisali bodo dolgove nastale iz komunalnih storitev, vrtca in osnovne šole. Upravičenci bodo tisti, ki bodo podali vlogo in ki izpolnjujejo podane pogoje. Za konec je podal še informacijo o gradnji strelišča, za katerega še niso našli prave lokacije.

Podžupan Matej Šubic je dejal, da je bilo v poletnem času veliko dogodkov in prireditev. Bil je tudi na sestanku krajanov glede ceste Šurk-Torka-Ravne, ki so ne-

zadovoljni z dvema kilometroma uničene makadamske ceste. Povedal je še, da je z delom pričela Komisija za mednarodno sodelovanje. Dva izmed članov sta se že povezala z Innichenom, v septembru pa je župan odšel v hrvaško Lepoglavo na tamkajšnji festival čipk.

Pri vprašanih in pobudah je bilo kar nekaj pobud. Objavili naj bi anketo, koliko ljudi ima interes po gradnji hiš, koliko stane tiskano gradivo za sejo, kako bi lahko občina znižala ceno pomagala pri asfaltaciji tam, kjer občina že asfaltira, pri izvajanju projektov bi do lastnikov zemljišč lahko pristopali bolj prijazno, o pobiranju smeti, postavitvi ograje. Govorili so tudi o podražitvi storitev toplotne energije, o zimskem pluženju, dotaknili so se plazu v Dražgošah, pediatra, višine komunalnega prispevka in tudi o beguncih.

Občinski svet se je seznanil s polletnim poročilom o izvrševanju proračuna. Za konec so potrdili še sklep, da občina brezplačno odsvoji z neposredno pogodbo zemljišča ob državni cesti Petrovo Brdo-Podrošt v korist Republike Slovenije, ker gre za zemljišča ob cesti in vse stroške nosi država.

Nataša Habjan

Foto: Andrej Tarfila

MINISTRICA ZA KULTURO JE OBISKALA ŽELEZNIKE

V ponedeljek, 28. septembra 2015, je našo občino obiskala ministrica za kulturo mag. Julijana Bizjak Mlakar. Gostja se je najprej srečala z županom mag. Antonom Luznarjem. Predstavljeno ji je bilo stanje kulture v občini, obravnavali so pereče zadeve in predloge rešitev.

Skupaj z županom so si nato ministrica in njeni sodelavci ogledali kulturno dediščino v občini. Začeli so v Železnikih, kjer so si ogledali v poplavih prizadete fužinarske hiše v starem delu Železnikov, ki v sebi nosijo duha železarske dediščine, in so sedaj lepo obnovljene. Posebna pozornost je bila namenjena Plavčevi hiši, v kateri je muzej z zbirko in maketnim prikazom železarskih obratov. Ogledali so si tudi plavž, ki je bil sezidan okoli

leta 1860, in je poseben tudi v evropskem merilu, saj je edini še ohranjen te vrste in je varovan kot tehniški spomenik.

Ministrica je obisk končala z ogledom Plečnikovega spomenika v Dolenji vasi, ki je oblikovan kot kapelica, na mestu, kjer je bilo ustreljenih 19 talcev. Po naročilu Jožeta Plečnika je načrt zanj leta 1949 izdelala Vladimira Bratuž.

Prvotni namen je bil, da bi obiskali tudi Dražgoše, kjer je bil 22. julija 1976 postavljen spomenik v spomin na grozljive dogodke iz druge svetovne vojne, ko so Nemci nasilno vzeli življenja 41 domačinov in požgali vas. Vendar so obisk ministrice v Dražgošah zaradi časovne stiske morali odpovedati.

Katarina Bertonec

Ministrica za kulturo mag. Julijana Bizjak Mlakar se je najprej srečala z županom mag. Antonom Luznarjem. Foto: Andrej Tarfila

V muzeju. Foto: Andrej Tarfila

Pred Plavžem. Foto: Andrej Tarfila

Ministrica je obisk končala z ogledom Plečnikovega spomenika v Dolenji vasi. Foto: Andrej Tarfila

**Oglašujte v občinskem glasilu
Ratitovška obzorja**

oglas@zelezniki.eu

"BISTVENO JE, DA PRISLUHNEMO PREDSTAVNIKOM KRAJEVNIH SKUPNOSTI"

Odbor za komunalno dejavnost in varstvo okolja je eno izmed stalnih delovnih teles občinskega sveta. S predsednikom Jernejem Beštrom smo se pogovarjali o delovnih področjih in o aktualnih temah, ki jih usklajuje ta največji odbor Občinskega sveta Občine Železniki.

Katera so delovna področja, ki jih pokriva Odbor za komunalno dejavnost in varstvo okolja?

Odbor za komunalno dejavnost in varstvo okolja obsega naslednja štiri ključna področja:

-promet in prometna infrastruktura (lokalne ceste, javne poti, posredno tudi državne ceste, ker so povezane s pločniki in vsemi cestnimi priključki, ki gravitirajo na državno cesto),

-varovanje okolja (zbiranje, odlaganje, odvoz odpadkov in ravnanje z odpadno vodo, kamor spadata kanalizacija in male čistilne naprave),

-prostorsko planiranje in stanovanjsko-komunalna dejavnost (prostorski plani, oskrba s pitno vodo),

-intervencijski programi (urejanje hudournikov in sanacija plazov). Slednje je sicer v državni pristojnosti, vendar mora občina ves čas sodelovati. V naši občini je na tem področju veliko dela.

S katerimi zadevami se največ ukvarjate? Koliko je zastopana komunala in koliko varstvo okolja?

Zelo pomembna sta tako komunala kot varstvo okolja. Na prvem mestu je vsekakor cestna infrastruktura, njeno vzdrževanje in investicije. Na področju varstva okolja se ukvarjamo s kanalizacijo, odvajanjem in čiščenjem odpadnih voda, odpadki, smetmi in javno razsvetljava. Prometna infrastruktura je vedno malce v prednosti, varstvo okolja pa je že in bo vedno bolj pomembno.

Odbor ima kar 12 članov, kar je največ izmed vseh odborov. Člani odbora so svetniki iz različnih krajev po občini (Dolenja vas, Železniki, Podporezen, Rudno, Martinj Vrh, Lajše, Kališe, Sorica Zali Log, Dražgoše). Kako sodelujete v tako številčnem odboru?

Res je, gre za najštevilčnejši odbor. Veliko smo se že pogovarjali, kako bi zmanjšali

Jernej Bešter, predsednik odbora za komunalno dejavnost in varstvo okolja. Foto: Andrej Tarfila

število članov na bolj konstruktivno število. Vendar glede na pomembnost komunalnega dela to ni mogoče, zato ostajamo pri 12 članih. Predpisano je, da mora biti v odboru vsaj polovica članov svetnikov, ostale določimo po ključu, ki ga določa Statut. To število je določeno zato, ker ima občina šest krajevnih skupnosti. K sodelovanju v odboru so povabljeni predsedniki oziroma predstavniki krajevnih skupnosti. Redko se namreč zgodi, da je svetnik tudi član sveta krajevne skupnosti ali celo njen predsednik. Na seji so sicer vedno prisotni še župan, podžupan in vsaj dva člana občinske uprave. Lahko rečem, da je naš odbor kar občinski svet v malem.

Ali je težko usklajevati interese različnih krajev po občini?

Glede na številčnost odbora je usklajevanje težko, saj je proračun omejen. Predlogov in želja je vedno več. Vendar je odbor zelo konstruktiven, solidaren in tolerant do vseh predelov občine. Svetnik mora s svojo prisotnostjo pokrivati celotno občino. Drugi del odbora (predstavniki krajevnih skupnosti) se nagiba bolj lokalno. Interese celotne občine in njenih posameznih delov je treba uskladiti, kar je sicer težko, vendar se s pravo voljo in naravnostjo da.

V kolikšni meri so vaša mnenja in predlogi, ki jih dajete občinskemu svetu, upoštevani?

Svetniki morajo na seji odbora poslušati predstavnike krajevnih skupnosti in nato presoditi, kaj podani predlogi pomenijo za občino kot celoto. Naše seje so relativno dolge, ker pokrivamo tako široko področje. Bistveno je, da prisluhnemo predstavnikom krajevnih skupnosti, ki najbolj poznajo težave. Za nas čas ni bistvenega pomena, pomembno je, da na koncu sklenemo dogovor. Naše seje so daljše ravno zato, da se pogovorimo o podrobnostih prav vsake zadeve. Upoštevati je namreč treba prav vse, kar se zdi nekemu pomembno, npr. živa meja, posek drevesa ipd. Na občinski svet tako pridejo že usklajeni predlogi, ki so potem v večini primerov tudi upoštevani.

V sprejem občinskemu svetu predlagate tudi odloke. Na zadnji seji, 3. 9. 2015, ste obravnavali predlog Odloka o spremembah Odloka o predmetu in pogojih za podelitev koncesije za opravljanje obvezne lokalne gospodarske javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki v občini Železniki.

Občina je v začetku leta 2015 podelila koncesijo za obdelavo določenih vrst komunalnih odpadkov in odlaganje ostan- kov predelave ali odstranjevanje komunalnih odpadkov podjetjema Saubermacher

Slovenija, d. o. o., in Komunali Slovenska Bistrica. Javno službo zbiranja določenih vrst komunalnih odpadkov od leta 2001 opravlja Loška komunala, d. d.. Najprej jim je bila na razpisu podeljena koncesija za dobo pet let, leta 2006 za deset let. Ker leta 2016 Loški komunali, d. d., poteče desetletna koncesijska pogodba za zbiranje in odvoz odpadkov, je treba objaviti javni razpis, zato smo predhodno ustrezno spremenili koncesijski akt. Gre za rutinsko spremembo. Veliko smo se pogovarjali o dolžini časovnega obdobja, za katero naj se koncesija podeli. Občinska uprava je v predlogu predvidela petnajstletno obdobje, a so bili na odboru podani upravičeni pomisleki, zlasti v zvezi s tem, da lahko pride do podjetniške pobude s strani domačina, ki bi bil pripravljen opravljati to nalogo. Na koncu smo soglašali, naj se koncesija podeli za deset let.

Na zadnji seji ste obravnavali tudi poročilo občinske uprave o izvajanju proračuna Občine Železniki za leto 2015 komunalna dejavnost. Kako se na tem področju izvaja proračun?

Izvajanje proračuna je pogosta točka na odboru. Izvajanje proračuna teče po načrtu. Predvidena dela bodo opravljena. Ceste – usadi: Jesenovec–Martinj vrh, Pavličk (sanacija usada), Selca–Golica (sanacija usada), Zagloba (Ojstri vrh), Sorški potok–Sorica, Smrekar, Miznkar–Martinj vrh, Lajše–Lovrin, Smoleva, Selca–Topolje (sanacija plazu pod vasjo), Štulc–zg. Davča. Dela v izvajanju: Stirpnik–Zg. Golica, Rotk–Zg. Danje, povezava ceste s pločnikom v Dašnici, sanacija plazu v Dražgošah. Pripravljajo se projektne dokumentacije, kar nekaj je že pripravljenih. Težava nastane le, ker imajo izvajalci veliko dela in jih je potrebno vseskozi priganjati, da delo opravijo v dogovorjenih rokih. Župan je na odboru poročal tudi o projektih,

financiranih iz evropskih skladov, državnih investicijah. Poročal je o zaključitvi vodovoda Železniki in čistilni napravi na Studenem, o poplavni varnosti in državnem prostorskem načrtu za obvoznico Železniki. Država denarja za ta projekt še ni uspela zbrati, vendar aktivnosti potekajo.

Na seji ste se pogovarjali tudi o asfaltiranju občinskih cest. Kakšne so prioritete na tem področju?

Ceste so vroča tema na vsaki seji odbora. Za lokalne ceste je že izdelan investicijski program, za javne poti še ne. Tudi ceste imajo amortizacijsko dobo, v kateri jih je treba obnoviti. Pogovarjali smo se, da bi izdelali investicijski program vsaj za deset let. To bi bilo izhodišče za obnove in rekonstrukcije. Vendar je vse odvisno od denarja.

Prizadevam si, da se asfaltira cesta prav do vsake hiše, vendar je ob tem treba opozoriti, da v to ni vključeno asfaltiranje dvorišče. To, do kje bo potekalo asfaltiranje, se določi na podlagi ogleda na kraju samem. Najprej je potrebno asfaltirati ceste, kjer že stojijo hiše, obenem pa vodi jo na zazidana območja in območja možnih gradenj. Cesta in pitna voda je tisto največ, kar se lahko lokalna skupnost ponudi bodočemu investitorju. Seveda bo v določeni meri treba spremeniti "pravila igre", da bodo pogoji za pridobitev ceste bolj dostopni uporabnikom. Predvsem bo treba povrniti večjo vlogo krajevnim skupnostim.

Pereč problem je tudi urejanje lastništva občinskih cest, ki se ga bo v prihodnosti treba lotiti.

Res je, ne ukvarjamo se le z obnovami in rekonstrukcijami, temveč bo potrebno v prihodnosti urediti tudi lastništvo občinskih cest. Občina bo morala nameniti sredstva za ureditev lastništva 80 % cest,

ki do zdaj ni bilo urejeno ali je urejeno nepopolno. Vendar je to dvorezen meč, saj bo zaradi omejenosti sredstev zavrlo intenzivnost gradnje cest.

Pred vrati je sprejemanje proračuna. Sredstva so omejena, potrebe so velike. Kako se boste uskladili?

Treba je premisliti, kako čim bolj pravično sestaviti proračun, da bo sprejemljiv za vse. Tri četrtine proračuna predstavljajo fiksni stroški. Lani smo imeli 7.900.000,00 EUR sredstev, letos še malo manj. Od tega gre za investicije (sem spadajo vse ceste, bazen, igrišča, gasilska dejavnost ipd.) kakšen milijon. (1.300.000,00 EUR)

Treba bo začeti še bolj racionalno uporabljati sredstva na vseh področjih. Tudi na cestnem. Občina Železniki uporabnikom cest omogoča zelo dobro vzdrževanje (predvsem zimsko), ki je izjemno drago. Denarja žal ni. Na tem področju bo treba premisliti, kje lahko privarčujemo kakšen evro. Seveda ne bo šlo za varčevanje pri zadevah, povezanih z varnostjo, kot so bankine in udarne jame ipd.

V preteklosti je bilo asfaltiranih 6,7 tudi 8 km cest na leto (tudi denarja je bilo bistveno več), letos komaj 3 km. Imamo skoraj 200 km cest, od tega 97 lokalnih cest in 101 km javnih poti. Asfaltirana je dobra polovica javnih poti in tri četrtine lokalnih cest. Merilo za nadaljnje investicije in obnovo bodo makadamske ceste. Sam pravim: bolje slab asfalt kot makadam.

Proračun niso samo ceste. Je tudi turizem, šport, gospodarstvo, kmetijstvo, reševanje in zaščita in še marsikaj, ki nam lahko izboljša življenje in bivanje v okolju, kjer živimo. Zato bo za usklajevanje res potrebno veliko strpnosti, modrosti in dobre volje.

Katarina Bertonec

sti smo bili občani tudi tokrat obveščeni. Meritve so potekale v času, ko se je pričel šolski pouk in je bilo po vseh javnih občinah veliko opozoril o tem, naj bomo vozniki v okolici šol še posebej previdni. Kljub temu je redarstvo ob tokratnem merjenju odkrilo skoraj še enkrat toliko kršitev kot ob prvem nadzoru, 22. 6. 2015. Ugotovljenih je bilo kar 261 kršitev, kar je občuten porast glede na junijskih 133 kršitev. Na Inšpektoratu ugotavljajo, da se kršitve dogajajo predvsem na regionalni cesti Železniki – Škofja Loka. Med naselji iz-

ODKRITIH ŠE ENKRAT TOLIKO PREHITRIH VOZNIKOV KOT JUNIJA

Medobčinski inšpektorat in redarstvo občin Bled, Bohinj in Železniki je po treh mesecih, 21. 9. 2015, na območju občine Železniki ponovil nadzor z radarskim merilnikom hitrosti.

Meritve so opravljali na sedmih lokacijah, in sicer od 7. ure zjutraj do 22. ure zve-

čer. Radar je v tem času spreminjal svojo lokacijo po naslednjih že znanih točkah: Dolenja vas 10, Dolenja vas – silos, Selca – osnovna šola, Studeno – avtobusna postaja, Železniki – cerkev svetega Antona in Železniki – avtobusna postaja pri osnovni šoli.

O tem, da bodo potekale meritve hitro-

stopata zlasti Dolenja vas in Selca, kjer je omejitve 50km/h oziroma 40 km/h pri osnovni šoli v Selcih. Večje število prekrškov so zaznali v večernem in nočnem času, ko je zaradi slabše vidljivosti že tako povečana nevarnost, da pride do nesreče. Če upoštevamo rezultate nadzora, je stanje najbolj kritično na cesti ob pokopališču v Selcih, kjer so odkrili kar 105 kršitev in pri silosu v Dolenji vasi, kjer je bilo kršitev 69. Še bolj bode v oči podatek, da ti dve lokaciji izstopata tudi po številu kršitev, pri katerih je bila hitrost presežena za več kot 10 km/h in bodo kršitelji poleg globe prejeli še kazenske točke. Vseh prekršitev hitrosti, pri katerih bodo kršitelji dobili kazenske točke, je bilo 60, od tega pri pokopališču v Selcih 29, pri silosu v Dolenji vasi pa 17.

Nadalje je bilo največ kršitev še na lokaciji Dolenja vas 10, in sicer 39, pri osnovni šoli v Selcih 24, pri avtobusni postaji Studeno 18 in na cesti pri cerkvi Svetega Antona v Železnikih 6. Pohvalno je, da tokratni

nadzor ni pokazal odklonov od omejitev na cesti ob Osnovni šoli Železniki. Na Medobčinskem redarstvu občin Bled, Bohinj in Železniki občane obveščajo, da bodo s svojimi aktivnostmi na področju

umirjanja hitrosti nadaljevali in da bodo poleg omenjenih lokacij meritev dodane še druge.

Katarina Bertonec

Kljub obveščenosti občanov je redarstvo ob tokratnem merjenju odkrilo skoraj še enkrat toliko kršitev kot ob prvem nadzoru. Foto: Andrej Tarfila

POD RATITOVCEM ZNAMO

KNJIGI VASI POD RATITOVCEM SKOZI ČAS IN SPOMINSKI PLOŠČI V SORICI NA POT

V soboto, 5. septembra 2015, je bila v KD Železniki predstavljena knjiga Marije Gasser: *Vasi pod Ratitovcem skozi čas*. V kulturnem programu sta nastopila citrar Tomaž Plahutnik in solist Marijan Peternej. V nedeljo, 6. septembra 2015, je bila na pročelju cerkve sv. Nikolaja v Sorici, slovesna blagoslovitev spominske plošče v spomin in opomin župniku v Sorici Francu Krašni in Filipu Terčelju, duhovniku, profesorju teologije, publicistu, nabožnemu piscu, pisatelju, pesniku, prosvetnemu organizatorju iz Grivč in 24 izginulim domačinom po končani drugi svetovni vojni. Slovesnost je vodil kardinal Franc Rode, ki je v nagovoru dejal: *"Ta strašna morija, ki se je zgodila po vojni, je pravzaprav največji poraz komunistične partije in bistveno omadeževanje tistih partizanov, ki so šli z dobro voljo in dobrim namenom v boj za Slovenijo. V jedru vse to meče senco na njihov boj in lahko rečemo, da ga spreminja v poraz, od katerega si ne bodo opomogli kljub vsem opravičilom in poskusom, da bi*

izbrisali spomin na to strašno sramoto in strašni zločin." Kardinal Rode je po slovesni sveti maši blagoslovil spominsko ploščo, ki so jo odkrili predsednik Odbora za

postavitev spominske plošče Slavko Gartner ter Julijana Gaser in Jožica Šubic. Obema gospema sta v otroštvu izginila očeta in obe sta bili v decembru 1945

Marija Gasser na predstavitvi knjige. Foto: Andrej Tarfila

izgnani s svojima družinama na Koroško. Na slovesnosti sta zbrane nagovorila mag. Bogdan Vidmar, ki vodi postopek beatifikacije Filipa Terčelja in predsednik SDS Janez Janša, ki je dejal: "Kar se je zgodilo in kar se je skrivalo, se je najprej skušalo zanihati, ko je resnica prihajala na dan, zdaj se skuša opravičevati, kar je še huje."

V knjigi Vasi pod Ratitovcem so zajete zgodbe o vasicah Spodnje Danje, Zgornje Danje, zaselek Trojar, Zabrdno, Torka in Ravne ter deloma tudi Sorica, s katero so bile te vasi tesno povezane.

Pot je prisposoda za življenje, zato nas knjiga pelje skozi stoletja po drfaše bejah – po vaških poteh. Prva pot priseljencev – prednikov Podgorcev – se je pred več kot sedmimi stoletji ustavila pod Ratitovcem in Soriško planino. Tu so živeli izjemno iznajdljivi in neverjetno sposobni pridelovalci z znanjem preživetja v težkih pogojih, z občutkom za lepoto in neskončno navezanostjo na visokogorsko krajino. S seboj so prinesli svojo kulturo in vero.

Zaradi posebnosti teh vasi, sem že nekaj časa zbirala in zapisovala, kar sem videla in slišala. Načrtno sem iskala pisne vire, posebno ljubi so mi stari predmeti in častljivo stare fotografije. Odločitev za zapis je nastal pred manj kot tremi leti, ko smo se z domačini začeli pogovarjati o spominski plošči izginulim po drugi svetovni vojni. Ugotovila sem, da je gradiva veliko in ga je moč povezati v knjigo.

Brala sem razno literaturo, obiskovala arhive in muzeje, neprecenljiva za moje delo je bila Župnijska kronika v Sorici in šolske kronike. Župnika Jurij Karlin in Janez Mikuš sta bila odlična kronista.

Kardinal Franc Rode ob blagoslovu spomske plošče. Foto: Andrej Tarfila

Zapisovala sta dosežke, delo, kulturo prebivalcev, politične razmere. Njune zapise sem skušala brati kot dogodke same in z njuno pomočjo razumeti, kako so veliki svetovni dogodki oziroma zablode in ideje manjšine, ki so imeli moč, denar in oblast, vplivali na življenje malih ljudi v tej pokrajini. Zato je v zapisu čutiti tudi jezo, skrb za prebivalce in nemoč za njihove včasih zelo nespametne odločitve.

Pogovarjala sem se z domačini. O zemlji, ki jim je nudila preživetje. O delu. O svetih znamenjih v mejah te krajine, ki so bila pribežališče za nešteto prošenj in zahval, o šegah in navadah ob praznovanjih, rojstvih, smrti. Obudili smo nekaj pesmi iz tega okolja in ugotovili, da se

je ustno izročilo izgubilo, da zamujamo nekaj desetletij. Največji užitek in bližina mi je nudilo iskanje starih narečnih besed, ohranjanje le-teh, oživljanje jezika, ki ga govori le še nekaj domačink. Čar tega območja bi bil večji, če bi se ohranilo avtohtono narečje. Slednje je bilo prepovedano. Kaj se zgodi, če izginejo jezik, kultura, arhitektura, zgodovina? Je prav, če to vemo in molčimo še mi?

Skozi različna obdobja želim prikazati življenje v podgorskih vaseh nekoč in danes. Vse premalo ga poznamo ali pa smo napačno poučeni. Posebno tisti, ki odločajo o teh krajih, bi morali poznati zgodovinsko ozadje. Predvsem bo v knjigi možno najti tudi odgovor na pogoste očitke prebivalcem, da svojih krajev ne negujemo dovolj skrbno.

Pogovori z domačini so bili izjemno spoštljivi, čustveni, včasih izbrskani iz globočin, pretresljivi, odkriti, saj otroštvo niza najgloblje in najbolj čuteče spomine. Večina ljudi je izražala začudenje, da me to zanima, in hkrati hvaležnost, da koga sploh zanimajo. Moje veliko začudenje je veljalo njim, njihovem odličnemu spominu in moralni zavesti, skrbno hranjenim predmetom, fotografijam. Najbolj me je začudilo, da nekateri hranijo zapise, spomine, dnevnike, ki so že danes, še bolj pa bodo nekoč v prihodnosti izjemna dragocenost za vse, ne samo za sorodnike. Prav zaradi te globoke zavesti dragih domačinov, resnice o času njihovega otroštva ne bo možno ustaviti.

Druga svetovna vojna in čas po njej je te kraje obrnilo na glavo. Veliko sem razmišljala o dogodkih in ljudeh tistega časa.

Slovesnosti se je udeležil tudi predsednik SDS Janez Janša. Foto: Andrej Tarfila

Foto: Andrej Tarfila

Kako naj povem, naredim pravi korak naprej, da se ne porajajo nova nesoglasja in nestrinjanja? Kako naj to predstavim, da bodo dogodki blizu sočloveku in sočutni. V prvih dneh svobode je najprej izginilo 24 moških, v glavnem gospodarjev večjih kmetij. Otrokom so bili odvzeti očetje, ženam možje, materam sinovi. Za ugotavljanje kakršne koli krivde niso bili izpeljani niti minimalni postopki. V dneh okoli božiča leta 1945, ko je bila že svoboda, je namesto čutenja čarobne topline doma prišlo do izгона 90 prebivalcev teh krajev, od tega 62 otrok, pa žena in mater. Ostali so brez doma, odvzeli so jim državljanstvo, razlašeni so bili premoženja, prepovedali so jim jezik, spremenili so jim priimke. Izgubili so svojo identiteto in dostojanstvo. Nihče jim ni mogel očitati ničesar drugega kot to, da so bili njihovi predniki nekoč, pred stoletji nemškega, tirolskega porekla. Njihovo usodo sta delila tudi župnik v Sorici Franc Krašna in duhovnik Filip Terčelj, ki sta se zavzela za te ljudi in zato končala v Štulčevi grapi

v Davči. V ljudeh, ki so mi pripovedovali, je še vedno čutiti izjemno bolečino zaradi neznanske krivice, ki so jo pretrpeli, in strah pred ponovnimi ponižanji. Nihče se jim za prestano gorje in krivico še ni nikoli opravičil. Vse te izkušnje z ljudmi so bile moja popotnica, da v delu knjige spregovori tudi krivica, ki se jim je zgodila. Ti kruti dogodki so pustili travme in rane za več rodov in za vedno spremenili podobo teh krajev. To je podgorska in danjarska dediščina iz naše skrinje oziroma naše zgodovinske shrambe. In ta priprta zgodovinska skrinja je tudi del KS Sorica in del Občine Železniki.

Spodnjedanjarji in Podgorci so bili potisnjeni v krivdo brez krivde. Z zapisom jim želim povrniti vsaj dobro ime. Bil je poseben čas, ko ni bilo občutka, kako je življenje dragoceno, ko se je zasejal strah – enako za žrtve kot za tiste, ki so bili potisnjeni v huda dejanja. Ljudje, ki so toliko pretrpeli, so že zdavnaj oprostili, želijo le, da se jih z zapisom razbremeni.

In danes? Vasice – razen Sp. Danj – so

skoraj utihnile. Rojenice so se v zgornjih vaseh umaknile že pred desetletji, po zaprtju šole. Izgubila se je vez med starejšimi in mlajšimi, raztrgale so se vezi do rodni vasi. Vasi so skoraj prazne in ne kažejo podobe razvite Evrope. Moj namen je, da z zapisom ohranim vsaj delček iz zelo bogate zgodovinske skrinje. Knjiga ni za moč in ne za zmago, še manj za dobiček, je v hvaležnost prednikom za prehojene življenjske poti in je odlično izhodišče, da jo še kdo dopolni.

Mag. Bogdan Vidmar je v nagovoru k spominski plošči dejal, da nekateri izvensodne poboje še vedno prikrijevajo, jih minimalizirajo in opravičujejo. *"Hujši od krivičnih obsodb, nasilja in smrti so ignoranca, molk in izbris iz spomina. Pokop mrtvih je naša civilizacijska dolžnost, ne glede na zasluge in krivdo mrtvih. Izginulih moških žal ne moremo pokopati, ker ne vemo kje so njihova telesa, zaslužijo pa si vsaj skromno obeležje".*

Marija Gasser

Oglašujte v občinskem glasilu Ratitovška obzorja

oglas@zelezniki.eu

Intervju z nekdanjo učiteljico slovenščine *Martino Sedej* ob 45-letnici Naših poti

"MENTOR NAJ LE NEVSILJIVO VODI"

Plaketo za leto 2015 je Občinski svet podelil tudi šolskemu glasilu Naše poti ob 45-letnici izida prve številke v šolskem letu 1970/71. Učiteljica *Martina Sedej* je z nami delila vtise iz časov, ko se je glasilo rodilo. Spomnila se je tudi začetka svoje učiteljske poti in vrednot, ki jih je želela zasidrati v srca svojih učencev. Gospa Sedej je še danes vneta bojovnica za lep slovenski jezik in tudi sicer družbeno izjemno aktivna. Njene misli so modre, poti pa mnogotere.

Še ne 21-letni ste v Železnike prišli iz Ljubljane. Kako so vas sprejeli na šoli?

Že prvo leto je bilo zelo dejavno. Delala sem tisto, kar sem si predstavljala, da naj bi učitelj poleg poučevanja še počel. V Ljubljani, od koder sem prihajala, takšne priložnosti ne bi imela. Ko sem se pred pričetkom šolskega leta prvič prikazala v ravnateljevi pisarni, mi je dejal: "Samo, da ste prišli!" Nepozabno. Kako bi privoščila vsem mladim tako izkušnjo!

Učiteljsko pot ste začeli zgodaj. Le nekaj let ste bili starejši od svojih učencev, vendar ste bili že od začetka izredno aktivni.

Na začetku moje učiteljske poti sem bila željna dela in poučevanja. Ravnatelj je odločil: "Najmlajša si, vodila boš mladinsko organizacijo." Takrat sta bila na šoli dva oddelka osmega razreda in učenci obeh so istočasno imeli na urniku mladinske ure. Tam smo se pogovarjali o učenju, medsebojni pomoči, disciplini, izletih, zabavi. Odlično pomočnico sem imela v neki pogumni, delavni osmošolki. Stala je pred tablo,

Martina Sedej. Foto: Andrej Tarfila

iz njenih ust so prihajale besede "Učiti, učiti se je treba." Popolnoma drugače je, ko kaj takšnega slišiš iz mladih, ne iz učiteljevih ust.

Že v prvem letu poučevanja ste pripravili tudi pestro paleto prireditev.

Na pobudo šolske mladinske organizacije smo pripravili prireditev Spoznavajmo svet in domovino. Vedno sem rada iskala različne metode, kako naj kakšno stvar predstavim na drugačen način. Na odru so se zastavljala vprašanja, povezana s športom, glasbo, zgodovino ... Glavna nagrada je bila torta, ki jo je pripravila slaščičarka Koščeva Tončka.

Pred novim letom me je režiser Matevž Šmid povabil, da bi brala misli glavne igralkice v igri Vohunka 907. Igrala jo je kolegica Ladi Abina. Misli so nato med predstavo prihajale iz zvočnika. Na gostovanju v Selcih sem brala celo iz zaodrja. Spomnim se, da je bila igralka v predstavi zaljubljena in zadnja poved je bila: "Ko bi on vedel! ..." Režiserju je bilo moje branje všeč in tako sem prišla v krog Delavsko-prosvetnega društva (v nadaljevanju: DPD) Svoboda Železniki. V DPD na Češnjici me je vključil kar ravnatelj, ki je izvedel, da znam igrati klavir. Dajala sem intonacijo in spremljala pevce moškega zbora, ki ga je vodil.

Treba je omeniti, da ste bili izredno samoiniciativni, za povrh pa še polni domisljic.

Srečanje mladih dopisnikov v Kopru, september 1973 (Francka Kavčič, Martina Sedej in Mira Luznar). Foto: Osebni arhiv

Bližal se je kulturni praznik. Vprašala sem, če bodo v društvu kaj pripravili. "Bi vi kaj? Dajte!" Nisem si dala dvakrat reči. Pripravila sem scenarij, napisala vezno besedilo in brez težav zbrala okoli sebe nastopajoče. To so bili mladi ljudje, dvajset- do tridesetletni, morda tudi kak starejši. Srečevali smo se na vajah v toplem zakurjenem Zadržnem domu na Češnjici, kjer sem štiri pare učila plesati četvorko za uprizoritev Povodnega moža v kostumih. Besedila Prešernovih pesmi so se vsi naučili na pamet, saj se le tako igralec lahko zlije s publiko, kateri govori. Dobro so znali prisluhniti mojim željam in napotkom, sama pa sem se brusila v usmerjanju. Neki izkušen igralec me je pohvalil: "Vi pa res znate učet te stvari." Pritegnili smo seveda tudi gospoda Matevža Šmida. Takoj se je zagrel. Za na plakate je predlagal naslov O, Vrba. Oblekel se je v Prešerna, zbral skupnico dečkov, starih devet, deset let, ki so ga klicali Doktor Fig, in jim na odru dajal fige iz žepa. Učitelj glasbe Tone Lotrič je pel Mornarja ob spremljavi žene Zlate, sam pa je spremljal Maro Tolar, ki je pela Nezakonsko mater. Ona in Primož Katrašnik sta bila Urška in povodni mož. Tudi moški pevski zbor pod vodstvom Lojzeta Šmida je nastopil. Skrit nad zastorom je Marjan Kramar usmerjal izbrane diapozitive na platno sredi odra. Tik pred začetkom je prišel do mene fant, ki naj bi deklamiral Povodnega moža. Bil je popolnoma brez glaslu. Nič me ni iztirilo. Vskočila sem sama, Povodnega moža sem tako in tako znala na pamet. Dvorana je bila nabito polna.

Naše poti praznujejo že 45. rojstni dan. Lahko bi rekli, da so v srednjih letih. Vi ste bili na nek način njihova mama, saj ste jih spremljali pri odraščanju. Kako se je glasilo sploh rodilo in kako ste izbrali uredniški odbor?

Srčno sem si želela, da bi v šoli imeli glasilo, a pred letom 1970 ni šlo. Ko je postal ravnatelj France Benedik, se je takoj obrnil name. Kolegica mi je posredovala imena dobrih piscev, ki jih je učila. Povabila sem seveda tudi tiste, ki sem jih poznala sama, in sploh vse, ki bi jih to delo zanimalo. V uredniškem odboru so bili učenci od 6. do 8. razreda, kak poseben talent tudi mlajši.

Katera je bila tema prve številke glasila?

Prva številka je izšla januarja in je obravnavala partizansko tematiko. Med drugimi so bile v njej tudi zgodbe, ki so jih učencem o takratnih časih pripovedovali starši. Vedno sem zagovarjala, naj otroci starejše čim več sprašujejo: o poklicih,

mladosti, šolanju, času NOB, zidanju domačij, anekdotah, pesmih ipd. in nato o tem pišejo. V 2. številki 1. letnika smo objavili intervjuje učencev z ustanovnimi člani Kovinarske zadruge Niko ob njeni 25-letnici. Republiška komisija, ki je ocenjevala glasila, je podala mnenje, da sta prvi dve številki zelo dobro urejeni, in pohvalila jezik. V glasilu smo objavljali tudi rokopise prvo- in drugošolcev, kar je bila posebna popestritev.

Motivacijo so vam verjetno vlivale tudi kar številne prejete nagrade.

Na večdnevni srečanju pionirjev dopisnikov smo štirikrat šli po nagrade (to pomeni, da smo bili med petimi najboljšimi v republiki). Otroci so stanovali pri drugih pionirskih.

Plodno je bilo tudi vaše sodelovanje z revijo Pionir.

Veliko smo sodelovali s to odlično revijo, ki je razpisovala raziskovalne naloge, pri katerih smo vedno sodelovali. Tudi razpisov Železniškega gospodarstva nismo prezrli. Z dobrimi spisi celotnih oddelkov smo si priborili kar nekaj nagradnih izletov. Najmanj dvakrat smo bili v Murski Soboti, Kopru, zadnje leto, tik pred izbruhom vojne, leta 1991, smo bili v Ormožu. Še danes je živ spomin na zadovoljne učence, pa tudi na štorke in pihanje vetra na vlak. Pri Pionirju so nas vabili tudi na ekskurzije v Ljubljano. Spomnim se, kako smo pod vodstvom Damjana Ovsca raziskovali bunkerje, skrivne prostore po hišah, kamor so se skrivali ilegalci. Tudi ilegalno tiskarno Podmornica smo videli. Pri Pionirju so ugotovili, kako

zagnani smo, in urednik nas je obvestil, da bomo v naslednjem letu opravili intervju z znano osebnostjo. Z učenkami Štefko Zadravec in Majo Korošak smo se odpravili k Mateju Boru v Radovljico. Doživetje je bilo že stopiti v njegov dom. Pesnitev Šel je popotnik skozi atomski vek smo nato uprizorili v Železnikih. S predstavo smo gostovali tudi po drugih slovenskih krajih, celo na televizijo smo prišli. Tončka Jelenc je vodila skupino izraznega plesa, za glasbo je bil zadolžen France Čufer, za sceno Rudi Rejc. V glavni vlogi je nastopila Maja Korošak. Recitatorko Hedro Potočnik sem pripravila sama. Scena na črnih zavesah je bila iz alu folije ("samo železo in beton"). To so bili obrisi mestnih hiš, nad njimi pa luna. Dekleta so bila oblečena v črne trikoje.

Kakšna je vloga mentorja pri glasilu?

Učitelj likovnega pouka France Berčič, ki je bedel nad oblikovanjem glasila, je bil odličen pedagog in strinjala sva se, naj predvsem otroci organizirajo vse skupaj. Mentor naj jih le nevsiljivo vodi. V prvih dveh številkah sploh nisva bila omenjena. Čez kako leto so nas na srečanju pionirjev dopisnikov v Trebnjem opozorili, da morajo biti v glasilu navedeni tudi mentorji. Od takrat naprej smo navajali prav vse sodelavce, začeni s tistimi, ki so tipkali. Na nekem seminarju je pisatelj Janez Kajzer celo menil, da mentorji dušijo in da bi bilo pravzaprav bolje brez njih. Tisto leto sem res poskusila tako. Ponudila sem, da bi kdo prevzel uredništvo in pripravil revijo. Izbrani učenec je bil pravi talent. Vsestranski. Številko je posvetil Jakobu Aljažu. Kako rad je "letal" po šoli,

Pohod literarno-dopisniškega krožka v Bevkovo rojstno vas Zakojsko (približno leta 1981 ali 1982). Foto: Osebni arhiv

dogovorjen za srečanja z intervjuvanci in anketiranci. V anketi je celo ugotovil, da imajo otroci radi šolo.

Kako ste skrbeli za to, da so posamezniki čutili, kako pomemben je njihov doprinos h glasilu?

Nekateri so bili odgovorni za fotografijo, drugi za tabornike, pionirsko in mladinsko organizacijo ipd. O svojem delu so pripravljali poročila. Med sabo so se poslušali in kritično, argumentirano razpravljali. Uredniški odbor se je vsako leto spreminjal, saj so odhajali v srednje šole. Nekaj je ostalo starih, nekaj prišlo novih članov. Nekoč so predlagali, da bi pisali o poklicih, ki jih niso dobro poznali. Med drugim so pisali igralcu Zlatku Šugmanu, kostumografki Alenki Bartl, pisatelju Karlu Grabeljšku idr. Od naslovnikov so prejeli osebna pisma, ki niso ostala v šoli, temveč so jih odnesli domov. Od idej in zamisli se je kar iskriло. Vsi so bili začetniki, a nagrade so pokazale, da so iz pravega testa.

Glasilo je krepilo tudi odgovornost, kajne?

Seveda. Na leto smo pripravili največ tri, včasih tudi le eno številko glasila. Pa še nekaj, učenci, ki so hoteli več, so se spomnili, da bi na tablo na hodniku, ki smo jo poimenovali Deska tedna, pritrjevali spise, pesmi, anekdote, nagradna vprašanja. Tudi to je v njih krepilo odgovornost. Vsak teden je bil drug zadolžen za njeno urejanje. Tako se je čutila prisotnost vsakega urednika posebej.

Kako je v času, ko še ni bilo računalnikov, potekalo oblikovanje glasila?

Zahvala ob koncu šolskega leta. Foto: Osebni arhiv

Razstava šolskega glasila Naše poti ob 20-letnici izhajanja, 175 letnici šolstva in otvoritvi šole 20. oktobra 1990. Foto: Osebni arhiv

Pod mentorstvom Franceta Berčiča so učenci ročno razporejali na približno 9 cm širokih trakovih natipkane prispevke po straneh velikosti risalnega lista. Učil jih je, naj se ne bojijo praznega prostora. Kasneje so delali pod vodstvom Janeza Hafnerja. Treba je bilo tudi risati, urediti in likovno opremiti glasilo. Nekoč so se pri meni v kuhinji zbrali trije, štirje fantje 6. in 7. razreda in risali ilustracije. Dobro so premislili, kam bo katera šla, da bo stran dobro videti. Resnično so se potrudili. Toda kaj hujšega: v tiskarni so obrnili lihe in sode strani glasila in skazili revijo! Vso naklado sem zavrnila in so napako popravili.

Kaj ste storili, če ste po postavitvi strani odkrili še kakšne napake?

Veliko dela sem imela s pregledovanjem končnega glasila. Z "edigsom" sem popravljala še tedaj, ko je bilo glasilo že postavljeno, in nato ročno vnašala črke.

Naše poti, ime, ki se ga je domislila takratna osmošolka Danica Benedik, vodijo na vse strani. Vidne so na zunaj, potekajo tudi v notranjosti človeka. Menite, da je učencem sodelovanje v uredniškem odboru dalo popotnico za življenje?

Pomembna popotnica je samozavest. Treba se je bilo oglasiti sredi skupine otrok, ki niso bili iz njegovega razreda. Učili so se poslušanja. A če si tiho, še ne pomeni, da si slišal. V uredniškem odboru smo se mnogo pogovarjali. Po odzivih in vprašanjih sodelavcev so posamezniki dobili "oceno" in dokaz, da so bili slišani. Znali

so nastopati z govorjenjem v neformalni skupini novih sodelavcev. Izražali so mnenja, podajali predloge, tehtali in se odločali. Res veliko miselnih procesov. Prva urednica je po dvajsetih letih zapisala: "To so bila najsrečnejša leta mojega življenja." Mnogi so sodelovali tudi v literarno-dopisniškem krožku. Med počitnicami smo šli na Ratitovec. Spet z drugo zasedbo smo bili na izletu v Zakojci. Vedno je bil dober občutek, ko je glasilo izšlo. Dokazali so, da zmorejo, svoje delo so z veseljem pokazali doma. Ne le uredniški odbor, ampak vsi. Govorjena beseda gre v veter, pisana ostane.

Naše poti zrcalijo notranje življenje osnovnošolcev (ljubezen, starši, okolje, radosti ipd.), obeležujejo tudi zgodovinske in kulturne trenutke. Se spomnite kakšne številke oziroma teme, ki se vas je še posebej dotaknila.

Izpostavim lahko prvo in drugo številko, torej 25-letnico zadruga kovinarjev v našem kraju, in številko ob 40-letnici kovinarstva, ki jo je sekretar podjetja Iskra Mirko Polajnar na javni prireditvi označil za "pravi biser". Tista številka je bila pravi projekt. Otroci so, in kako radi, hodili s kasetniki na dogovorjena srečanja v tovarne Niko, Iskra in Tehtnica ter snemali pogovore. Zatem jih je bilo treba napisati na papir. Zelo zahtevno in dolgotrajno delo. Kasneje so nas še v Čevljarni Ratitovec prosili, naj naredimo Naše poti ob njihovem jubileju. Tu so še glasila ob 175-letnici šole, 20-letnici Naših poti in številka, ki ima na naslovnici jelene. V tej me še danes vsa

ka stran pritegne, saj je tako pestra. Sploh lahko rečem, da prav vsako številko danes spet radovedno pregledujem. Večkrat smo sodelovali z vrtcem in srednjo šolo. Nekoč smo pripravili glasilo o delih avtorice Sapramiške, ki je bilo prav posebnega formata. Tu je tudi nekaj števil, ki jih je kot mentorica vodila naša kolegica Vera Završan, predmetna učiteljica zgodovine. Hvaležna pa sem tudi svoji hčerki Katarini Primožič, ki z žarom in odgovorno zbira okoli sebe nova in nova mlada uredništva Naših poti. Kako iskreno živi s šolskim glasilom, se je dobro občutilo na razstavi ob visoki obletnici glasila, ki jo je tako zanimivo pripravila v muzejski Galeriji.

Vedno ste iskali tudi nove metode poučevanja, da bi le v učencih spodbudili veselje do dela in znanja.

Res. V zvezi z domačim branjem sem na primer predlagala, naj doma vsak po svoje organizirajo bralne popoldneve, povabijo domače in jim preberejo odlomek besedila, o katerem naj se kasneje pogovarjajo. Kako krasne stvari so napisali nekateri! Veliko smo tudi dramatizirali in pripravljali igrice. Lepa gesta ravnatelja Benedika, da se je odzval vabilu in prišel v razred gledat dramatizirano Slovensko legendo Antona Aškercu. V kostumih! Z literarno-dopisniškim krožkom smo pripravljali literarne popoldneve. Nekoč je bila zima, zunaj pa tema. Učenka, ki je napisala spis Strah, se je domislila, da bo pred branjem za nekaj trenutkov ugasnila luč. Dobra ideja!

Ste bili kot učiteljica zahtevni do svojih učencev?

Da. Osnovna šola naj res da osnove in to trdne. Ur nisem smela trošiti za pokanje vicev. Slovenist je odgovoren tudi za nadaljnje šolanje svojih učencev. Od učencev sem zahtevala, da delajo in napredujejo v skladu s svojimi sposobnostmi. Veliko smo ponavljali, saj sem poznala "rdečo nit", torej tisto, kar naj resnično obvladajo. Kar smo jemali jeseni, smo utrjevali vse leto in je bilo lahko v kontrolki tudi maja. Cenila sem svojega profesorja slovenščine, ki je bil strog, a pravičen. Vedel je, da je ponavljanje "mati modrosti". Da nas spoštuje, smo vedeli ne le po tem, ker nas je že v prvi gimnaziji, torej deset-, enajstletne vikal, ampak tudi, ker nas ni prikrajšal niti za sekundo odmora. Ob začetku ure je bil tudi takoj po zvonjenju med nami. Med glasnim obnavljanjem beril ni dovoljeval "e"-jev, tudi narečij takrat ni maral slišati, čeprav

Zadnjič razredničarka. Foto: Osebni arhiv

jih je sicer cenil. V tistih časih je bil vzor gledališki jezik. Tudi sama sem dosledno vztrajala pri zahtevah lepega govorjenja in zadovoljna opažala napredek. To sem učencem tudi povedala.

Ko sem prišla v Železnike, je bil ravnatelj Polde Kežzar ravno v odhajanju. Na poslovnem večeru mi je dejal, naj ne spregledam, da so tudi v vaseh okoli Železnikov veliki talenti. Naj jih odkrivam in jim pomagam pri napredovanju. To so bile lepe besede in vsak ravnatelj naj bi podobno sprejel mladega kolega.

Ste se tudi vi učili od svojih učencev?

Seveda sem se učila od njih! Otroci človeku ogromno dajo. Nekoč sem jim pri dodatnem pouku povedala, kako sem jim hvaležna za vse, kar so mi dali. Naučila sem se tudi, da jim ne smem nasedati. In to brez nepotrebne govornje, dopovedovanja, pridig. Včasih sem z molkom dosegla, kar je bilo potrebno, da so postali pozorni. Smo se pa tudi vsako uro sproščali v minuti za zdravje, kar so šolske oblasti nekoč predlagale oziroma zahtevale. Rekla sem: "Vi imate pravico do minute za zdravje, sama pa imam dolžnost, da vam jo omogočim. In tako vsi učitelji." Sem pa verjetno kdaj tudi narobe ravnala. Žal.

Kakšen je vaš pogled na otroštvo oziroma osnovnošolska leta?

Otroci naj bodo otroci, vendar zaposleni. Za to naj doma poskrbijo starši, v šoli učitelji. Otroci so radi zaposleni, a v tem morajo videti smisel. Pri slovenščini smo tako včasih pripravili tudi okroglo mizo, pri kateri so sodelovali vsi iz oddelka. Dva

sta bila voditelja, ki sta usmerjala pogovor in skrbela, da so bili vsi vključeni. Obravnavali smo teme, kot so poštenje, okolje, čistoča. Zadevo so vzeli zelo resno.

Pri pouku ste veliko skrb posvečali tudi lepemu branju. Branje je nekaj, česar se še vedno spomnim z vaših učnih ur. Kako naj naše otroke naučimo dobro brati?

Novo berilo so običajno brali otroci. Mogoče bi bilo bolje, da bi ga prej slišali iz mojih ust. Kako se otrok nauči dobro brati, lahko povem iz lastne izkušnje. Moj oče je bil čevljar v Zg. Šiški. Rad je bral, mama prav tako. A časa nista imela na pretek. Pozimi je ata čevlje popravljaj tudi doma v kuhinji. Dejaj mi je: "Daj no, Martina, beri mi." Vzela sem časopis in brala. Naučila sem se brati z razumevanjem in poudarki, kar je opazila učiteljica že v drugem razredu. Od učencev sem zahtevala čim boljše glasno branje, saj ga bodo v življenju potrebovali. V redovalnico sem si delala drobne beležke, na podlagi katerih sem ugotavljala njihov napredek. Vdali smo tudi tiho branje. Ob koncu smo na podlagi vprašanj ugotavljali razumevanje. Še danes težko prenesem, če slišim z odra, s televizije ali iz radia predloge ve, ke, se itd. (e=polglasnik), namesto da bi jih povedali naravno, torej skupaj z naslednjo besedo. To so osnove, a videti je, da se akterji napak ne zavedajo, nihče jih tudi ne opozori nanje. Tudi tukaj pri nas bi še lahko marsikaj izboljšali. Besede "Ah, daj no! Saj je dobro!" in zamah z roko niso prava pot. Tako mislim. Kaj pravite?

Katarina Bertonec

ZAKLADNICA GLASBENEGA ZNANJA V SELŠKI DOLINI

Glasba na Selškem je od nekdaj prisotna v vsakodnevnem življenju ljudi. Od ljudskih pesmi, godcev, do najrazličnejših pevskih zborov in zasedb se je skozi čas do današnjih dni ohranjala, spreminjala in nadgrajevala. Predvsem za slednje je skrbelo organizirano glasbeno delovanje, ki je v glasbo vneslo tudi strokovno noto in poskrbelo, da iz naših krajev izhaja kar nekaj uspešnih glasbenic in glasbenikov.

Organizirano glasbeno delovanje je ves čas obstajalo na cerkvenih korih. V Železnikih je bil organist in zborovodja 65 let učitelj in glasbenik Jožef Levičnik (1826–1909). Podobno vlogo je kasneje v Selcih imel Lojze Šmid, ki je orglarsko izobrazbo pridobil na orglarski šoli v Ljubljani. Leta 1897 je bilo v Selcih ustanovljeno Pevsko društvo Ratitovec, pod vodstvom predsednika in pevovodja organista Jakoba Uraniča. V okviru Katoliškega posvetnega društva sta delovala pevski zbor in tamburaški orkester, oba je od leta 1929 vodil Lojze Šmid. Leta 1911 je bila pod okriljem društva ustanovljena pihalna godba, ki jo je najprej vodil organist Anton Tevž, kasneje je njene vajeti prevzel Matija Megušar. Po letu 1950, do leta 1957, ko je prenehala delovati, je selški godbi pomagal tudi vojaški kapelnik Oskar Škulj. V šolskem letu 1963/64 je godbeništvo v Selcih spet zaživelo. Kot poseben oddelek glasbene šole v Škofji Loki je v kraju začel delovati oddelek za pihala in trobila. Takratni ravnatelj Oskar Škulj je poučeval nauk o glasbi in klarinet, Ivo Gulić pa trobila. Glasbena šola je delovala v prostorih Zadrúžnega doma, v mrzlih zimskih dneh pa včasih tudi pri "Mesarjevih". Oddelek je uspešno deloval in bogatil številne kulturne prireditve v Selški dolini. Kmalu so ustanovili pihalni orkester in več komornih instrumentalnih skupin, med katerimi je bil najpomembnejši kvartet trobil v sestavi Marjan Krajnik – trobenta, Janko Benedičič – trobenta, Polde Tušek – tenor in Janez Gartner – bariton. Še posebej je navdušil občinstvo na prireditvi Pokaži kaj znaš, na kateri je 12. januarja 1967 prejel prvo nagrado. Pedagoško glasbeno delo v Selcih je bilo v šolskem letu 1969/70, ko se je v oddelku izobraževalo 14 učencev, v pihalnem orkestru je bilo 18 članov, deloval je tudi kvartet pihal in kvartet trobil, ustavljen. Nekateri učenci so prenehali z izobraževanjem, drugi so ga nadaljevali v matični glasbeni šoli v Škofji Loki. V Selški dolini je pihalna godba spet zaživela leta 1979, ko je bil ustanovljen Pihalni orkester Alples. Kapelništvo in pedagoško delo je prevzel profesor na Akademiji za glasbo v Ljubljani in član Slovenske

filharmonije Dragiša Mišković. Pihalni orkester je v lanskem letu praznoval 35-letnico delovanja.

Samostojna glasbena šola je v Železnikih delovala samo v šolskem letu 1967/68 in je bila ustanovljena na pobudo takratnega ravnatelja osnovne šole Marjana Missona, ki si je zelo prizadeval za glasbeno izobraževanje mladih. V šolski kroniki je zapisano: "Glasbena šola smo ustanovili predvsem za interesno dejavnost šolske mladine, da bi čim več koristnega pridobila v mladosti." Imela je tri oddelke: klavir – Joško Peternelj, harmonika – Ladislav Leško, kitarra – Monika Wolf. Učenci so je začeli obiskovati novembra oziroma decembra, proti koncu šolskega leta so že nastopili samostojno ali v skupinski igri. Od pomladi do jeseni leta 1968 je izpit opravilo 17 učencev klavirja, 18 učencev harmonike in 17 učencev kitare, torej skupno 52 učencev. Že leto pozneje se je glasbena šola v Železnikih pridružila Glasbeni šoli v Škofji Loki. V naslednjem letu so tam poučevali: Ladislav Leško – harmonika, harmonikarski orkester, Aleksander Zagoršek – kitarra, Oskar Škulj – klarinet, nauk o glasbi, Peregrin Capuder – klavir, Majda Gretzer – klavir, Jože Menart – kitarra. Vpisanih je bilo 53 učencev. Uspešno je deloval tudi 14-članski harmonikarski orkester in 12-članski orkester kitar.

Za zlato dobo glasbenega šolstva v Selški dolini tako lahko označimo obdobje od

Trobilni kvartet iz Selc: Marjan Krajnik in Janko Benedičič/trobenti, Polde Tušek/tenor in Janez Gartner/bariton, 1967. Foto: Arhiv GŠ Škofja Loka

leta 1967 do leta 1975. Dokaz za uspešno pedagoško delo je bilo veliko številnih samostojnih nastopih ali v različnih instrumentalnih skupinah.

Po tem obdobju je pedagoško delo na glasbenem področju v tem kraju nekoliko zamrlo. Vodstvo šole se je ubadalo z velikimi kadrovske težavami, saj so bili skoraj vsi pedagogi vozači, zato so se pogosto menjavali.

Čeprav glasbeno šolstvo v Selški dolini ni bilo vedno na prav visoki ravni, iz teh krajev vendarle izvirajo nekateri pomembni

Kitaristi so popestrili marsikatero prireditev. Foto: Osebni arhiv Franceta Čufra

glasbeniki, ki so si začetno glasbeno izobrazbo pridobili v Železnikih oziroma v Škofji Loki in Ljubljani. To so predvsem: **Janez Lotrič**, operni in koncertni pevec, **Anton Potočnik**, pianist, organist in strokovnjak za gregorijanski koral, **France Čufar**, ki je glasbeno šolanje nadaljeval na Srednji glasbeni in baletni šoli v Ljubljani in je do upokojitve poučeval flauto in kitaro v oddelku v Železnikih. Glasbeno šolanje so nadaljevali tudi **Ana Prevc Megušar** in sicer na Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, **Gašper Kačar** na Oddelku glasbene pedagogike na Pedagoški fakulteti v Mariboru, **Gorazd Pintar** je študiral glasbeno pedagogiko na Akademiji za glasbo, vzporedno pa še jazz klavir na Konservatoriju za glasbo in balet. Glasbi so svoje življenje posvetili tudi **Urška Bernik**, ki je zaposlena v Zboru slovenske filharmonije, **Tone Habjan**, zaposlen v opernem zboru, oba sta študenta prvega letnika mag. študija na Akademiji za glasbo, smer petje pri prof. Pii Brodnik, **Veronika Šmid**, ki je študirala glasbeno pedagogiko na Akademiji za glasbo in je magistrica, profesorica glasbene vzgoje ter **Maja Triler**, študentka prvega letnika Univerze za glasbo in igrano umetnost na Dunaju, smer solo petje. Poleg vseh naštetih se z glasbo ukvarja tudi precej posameznikov in skupin, ki skrbijo za raznovrstnost in pestrost glasbenega dogajanja v kraju.

(Vir: Prevc Megušar, Ana, O glasbenem šolstvu v Selški dolini, 50 let Glasbene šole Škofja Loka, Škofja Loka, 1999)

Prof. Peter Kopač, skladatelj, pianist in pedagog, sicer pa ravnatelj Glasbene šole Škofja Loka, je strnil nekaj misli o oddelku glasbene šole v Železnikih.

Kakšno je trenutno stanje oddelka v Železnikih?

Oddelk Glasbene šole Škofja Loka v Železnikih je glede na tiste "dobre čase", ko je bilo glasbeno šolstvo na Selškem resnično v razcvetu, rahlo zamrlo. Razlog tiči predvsem v tem, da je težko pridobiti profesorje, ki bi se bili pripravljene voziti tako daleč, kajti učenci so prav tako nardarjeni kot tisti v Škofji Loki ali v drugih oddelkih naše šole. Pravzaprav je Marija Šubic iz Železnikov ena naših najboljših violinistk. Če namreč otrok pokaže zanimanje in talent za katerega od instrumentov, ki jih v oddelku v Železnikih ne poučujemo, mora obiskovati učne ure v

Po nastopu. Foto: Osebni arhiv Franceta Čufra

Škofji Loki. Veliko pozornosti namenjam tudi temu, da se oddelki izboljšujejo, ne slabšajo. V Železnikih danes poučuje nekaj zares odličnih profesorjev: klavir prof. **Olesja Horvath**, kitaro prof. **Janez Golob**, flauto prof. **Anja Dolinar**, pihala prof. **Zvonko Mornar**, nauk o glasbi in solfeggio pa prof. **Maja Voje**. Že na splošno se je način poučevanja spremenil, profesorji imajo večje znanje, dostop do številnih informacij, izobraževanj, izbirajo lahko med številnimi učbeniki, instrumenti ... Zakladnica glasbenega znanja, ki jo tako lahko predajajo naprej učencem je res velika.

Zanimivo je, da se je balet "rodil" prav v Železnikih.

To je zares nenavadno naključje, saj velja,

da vlada večje zanimanje za balet v mestih in ne manjših krajih. Ampak prav starši iz Železnikov so bili tisti, ki so prosili, da bi začeli s poučevanjem baleta v Železnikih in s tem je prišel pod okrilje Glasbene šole Škofja Loka. Trenutno se zaradi normativov Ministrstva za šolstvo srečujemo s težavami, saj se nekateri učenci iz Železnikov morajo voziti k uram baleta v Škofjo Loko in obratno. Balet v Železnikih poučuje **Ana Terkov Perinović**, v Škofji Loki pa **Sonja Kerin Krek**. Ob nastopih glasbene šole baletke nedvomno popestrijo program.

Za katere instrumente je v oddelku v Železnikih največje zanimanje?

Prevladuje klavir, sledi flauta, nato kitaro in ostali instrumenti. Za harmoniko zanimanja skorajda ni.

Marija Šubic, ena najboljših violinistk Glasbene šole Škofja Loka. Foto: Matej Šubic

Kakšno je sodelovanje z lokalno skupnostjo?

Sodelovanje z Osnovno šolo Železniki je odlično, z ravnateljem in pomočnico se uspemo dogovoriti vse. Hvaležen sem, ker so nam v popoldanskem času odstopili kar nekaj učilnic in predavalnico, v katerih lahko nemoteno izvajamo pouk. Prav tako dobro sodelujemo z županom vaše občine. Prav v teh dneh smo se dogovorili, da bomo odslej večje nastope glesbene šole priredili v Kulturnem domu, ki bo s tem še bolj zaživel. Naši učenci svoje znanje pokažejo tudi na marsikateri lokalni prireditvi in se s tem urijo, poslušalci pa lahko uživajo ob poslušanju.

Anja Fučak Dolinar,

profesorica prečne flavte, Železniki

Kako se je začela vaša glasbena pot?

V glasbeno šolo so me vpisali z osmimi leti. Želela sem igrati kitaro in še danes se spominjam, kako so iz šole sporočili, da me lahko vzamejo le na prečno flauto. Takrat povpraševanje za ta inštrument očitno še ni bilo takšno, kot je dandanes. Da nadaljujem ... Zjokala sem se in rekla: "Ni šans." Kljub temu sem mnenje hitro spremenila in danes sem na tem mestu – mestu učitelja flavte. V času šolanja zamenjaš precej učiteljev. Verjetno nima smisla, da o njih pišem poimensko, lahko pa zapišem, da so bili zelo različni. Začetek je bil precej trd, učiteljica stroga, vendar srčna gospa. Za njeno strogost sem ji hvaležna še danes. Naučila me je, da trud, redna vaja in potrpljenje prinesejo veliko lepega, ogromno zadovoljstva in veliko znanja. Kasneje sem zamenjala kar nekaj učiteljev in prav pri vsakem lahko rečem, sem dobila ogromno dobrega in lepega. Človeško je, da smo občasno leni, takšni so učenci še danes in takšni smo bili vsi in smo še vedno. Lenoba je navadno izpuhtela v pol ure trdega dela na uri flavte. Najbolj zanimivo je bilo, da sem na flauto včasih odšla še malo prehlajena, z glavobolom, vrnila pa sem se zdrava kot riba. Ni bilo časa za smiljenje sebi in še komu.

Na kakšen način skušate posredovati svoje znanje učencem?

Mislím, da "učitelj flavte" potrebuje vsak otrok. Seveda ne dobesedno. Vendar menim, da imajo straši pri vzgoji neko vlogo, nekdo drug, naj bo to učitelj v šoli, trener, učitelj v glasbeni šoli, pa mora dopolniti nek del v procesu vzgoje in oblikovanja učenca na poti v odraslost.

Tekom lastnega šolanja sem si kljub vsem lepim stvarém zapomnila tudi tiste manj

Pri pouku flavte ni nikoli dolgčas. Foto: Andrej Tarfila

prijetne, ki celotne slike o glasbi in obiskovanju glasbene šole nikakor niso skazile. Zapomnila sem si določene slabe občutke, za katere se trudim, da bi jih učenci, ki obiskujejo moj razred, občutili čim manj. Včasih mi uspe, včasih ne. Nekateri se trdovratno odločijo, da vadili pač ne bodo, vendar moram reči – redki so takšni. Morda imam srečo. Morda smo flavtistke in sem ter tja kakšen flautist, preveč pridne/pridni in vestni.

Sama se trudim, da v začetku ustvarim prijetno razredno klimo, saj bo učenec zelo verjetno s temi občutki prihajal na ure flavte do konca šolanja. Menim, da je pomembna srčnost, z druge strani pa red, disciplina in dobre navade, ki ustvarijo občutek varnosti učencem, učitelju in njihovim staršem. Pomembno je znati postaviti pametne meje, verjetno povsod, le pri vadbi se v smeri navzgor ne omejujemo (smeh), se pa toliko bolj navzdol.

S poučevanjem v Železnikih ste začeli pred kratkim. Kakšni so prvi vtisi?

V Železnikih učim šele od letošnjega septembra, prej sem se zadrževala v sosednji dolini, kjer delam tudi sedaj, in v Škofji Loki. Tukaj trenutno poučujem dvanajst učencev. To je kar precej za dislocirani oddelek. Od tega jih je pet v prvem razredu in zelo uspešno napredujejo. Morda bi na tem mestu omenila, da flauta ni inštrument le za dekleta in da so lepo vabljeni tudi fantje. Poleg večjega števila deklet sem imela tudi nekaj dečkov in priznam, da so na dekleta prav dobro delovali, na nastopih zelo pomirjevalno, vsekakor je bil učinek obojestranski. Da o spretnostih in kapacit

teti pljuč sploh ne razpravljamo. Fantje so pogosto v prednosti, jim pa dekleta odlično sledijo, s trudom tudi prehitijo.

Starši me tudi pogosto sprašujejo: "Povejte, kje so učenci bolj marljivi, na vasi, v manjših, večjih mestih?" Pripravljenost učencev za delo, sodelovanje in poslušnost je v veliki meri odvisno od njihovega začetka v šoli in od pogleda staršev na učitelja. Kjer starši učitelju zaupajo, ga spoštujejo, se to občuti tudi pri otroku. Če ni tako, je učenca težko prepričati v lastne kvalitete in sodelovanje je izredno oteženo. Sama sem več časa delala z učenci na podeželju, težko sodim za mesta. Skupaj delamo dobro, učenci so spoštljivi, delavni in s takšnimi ni težko ustvariti prijetne klime v razredu.

S katerimi leti naj bi otrok pričel z učenjem igranja na prečno flauto?

V nekaterih šolah je priporočena starost za prečno flauto še vedno devet let in več, vendar je pri vseh možnih pripomočkih za učence boljše, da pričnejo prej, med sedmim in devetim letom. Pogosto je v prvem in drugem razredu pouk skupinski in je prav zabavno. Včasih se pri teh mlajših počutim bolj klovnesa kot učiteljica, potem pa jih presenetí, ko rečem, sedaj pa dovolj in na delo. Vendar naj omenim, da se o vadbi pogovorimo že na prvi, drugi ali tretji uri. Kdor meni, da je glasbena šola popoldanski krožek, se moti. Potrebno je delo, tako učencev kot pomoč in sodelovanje staršev. Pri sedmih letih brez njih (staršev) ne gre. Dvakrat tedensko je premalo, da bi učenec postal glasbenik. Potrebno je veliko domačega dela in vaje.

Od kod črpate navdih in motivacijo za delo. Včasih zna biti pedagoško delo zelo naporno.

Za marsikatero modrost in nasvet se moram zahvaliti odlični profesorici Ani Kavčič Pucihar. Na področju flavte je odkrila in še odkriva, toliko dobrih stvari, napisala odlične učbenike. Ob takšnem zgledu si močno motiviran za kvalitetno delo v razredu, seveda vedno s pridihom svojega lastnega karakterja, saj smo različni in vsak učitelj prinese v razred svoje kvalitete in svoje pomanjkljivosti. Le-te se trudimo zmanjšati na minimum, še vedno smo le ljudje, ki delamo tudi napake.

Za konec pa, kljub temu, da so mi na parkirišču pred šolo v prvem mesecu z odrgnino lepo označili avto, upam na uspešno, prijetno in čim daljše sodelovanje. Saj veste kako pravijo, malce slabši začetek, odličen konec in moram reči, da tudi začetek ni slab, je prav prijeten in tako naj ostane.

Janez Golob,
profesor kitare, Železniki

Od kod ljubezen do glasbe?

Nekako mi je bila glasba in kitara položena v zibelko, saj prihajam iz petčlanske družine iz Virmaš pri Škofji Loki, kjer se vsi vsaj ljubiteljsko ukvarjamo z glasbo. Doma se je vedno veliko pelo, otroci smo kasneje vsi obiskovali glasbeno šolo v Škofji loki. Brat je igral klavir, zdaj je že dolga leta organist, sestra se je učila prečne flavte. Tudi starša sta glasbeno aktivna, saj pojeta v zboru, mati se je tudi sama priučila igranja kitare, tako sem ta inštrument spoznal že zelo zgodaj in se nad njim kasneje tako navdušil, da sem se odločil posvetiti svoje poklicno življenje temu čudovitemu glasbilu. V vsem tem času je bilo potrebno veliko odrekanja, vsakodnevnih vaje, kar mi kot otroku ni bilo vedno všeč. V osmem razredu, na primer, smo imeli šolo v naravi in tega smo se vsi zelo veselili. Na koncu sem moral ostati doma, saj je ravno v tistem tednu potekalo državno glasbeno tekmovanje, na katerega sem se uvrstil in se kasneje sicer tudi zelo dobro odrezal. Seveda bi raje šel s sošolci v šolo v naravi. Toda tako je pri vsaki stvari, ki se ji resno posvetiš. Potrebna so odrekanja in na koncu vedno ugotoviš, da se je izplačalo, da je bilo vredno.

Pred dvema letoma sem z odliko zaključil študij kitare na Akademiji za glasbo v Ljubljani, kamor sem se le en dan pred

Učna ura kitare pri prof. Janezu Golobu Foto: Andrej Tarfila

zaključnim izpitom zaradi ljubezenskih razlogov tudi preselil. Svoje znanje s področja kitare sem pilil še na mnogih seminarjih in mojstrskih tečajih doma in v tujini. Kot rečeno sem svoje šolanje pričel v Glasbeni šoli Škofja Loka pri sijajnem, a žal že pokojnemu, pedagogu Urošu Lovšinu, kjer sedaj že sedmo leto poučujem kitaro. Nekaj let sem poučeval na dislociranem oddelku v Gorenji vasi, sedaj pa tretje leto poučujem v Železnikih.

Koliko učencev poučujete v Železnikih in kako poteka pouk?

Trenutno ure kitare v Železnikih obiskuje osem otrok v starosti od osem do trinajst let, se pravi osnovnošolci, katerim je v prvi vrsti izobraževanje v glasbeni šoli tudi namenjeno. Vsako leto je na sprejemnih izpitih za vpis v glasbeno šolo več otrok, kot jih na žalost ta lahko sprejme. To velja tudi za kitaro, zato staršem, ki bi želeli svojega otroka vpisati na ta inštrument, svetujem, da ga vpišete na sprejemni preizkus dovolj zgodaj, nekje pri sedmih, osmih letih, saj se poleg nadarjenosti pri otroku upošteva tudi starost, pri kateri je to nadarjenost izrazil. Pouk kitare poteka individualno, pol ure dvakrat tedensko, poleg tega imajo otroci enkrat na teden tudi nauk o glasbi, kjer spoznavajo različne ritme, note, akorde, veliko pojejo. Program pri kitari je sestavljen iz različnih tehničnih vaj in skladb, pri katerih otroci postopno dosegajo vedno večje poznavanje in obvladovanje inštrumenta. Učenja vseh prvin in skladb se učijo po notah, za otroke, ki dobro in vestno

opravljajo naloge, se v višjih razredih najde čas tudi za igranje in učenje akordov in popularnih skladb. V šolskem letu ima vsak otrok tudi nekaj nastopov in na koncu leta izpit, kjer pokaže pridobljeno znanje čez leto.

Učenje kitare, oziroma inštrumenta, tudi sicer pozitivno vpliva na otrokov razvoj.

Pri učenju kitare se otrok lahko priuči določenih vrtilin, kot so disciplina, natančnost, delovne navade, vztrajnost in skrbnost, opazuje, spoznava in razločuje različne značaje in čustva, ki se pojavljajo v skladbah. S kitaro se otroku krepi dobra koordinacija in pri igranju sta dejavni obe možganski hemisferi, kar je samo dobro za zdrav razvoj otroka.

Naj še dodam, da učenje vsakega inštrumenta, seveda tudi kitare, zna biti lepo, zabavno in zanimivo, pomembno pa je, da željo in motiviranost pokaže in izrazi otrok, saj bo v tem primeru vse potekalo lažje in bolje, tako vsakodnevna vaja doma kot zavzetost pri pouku.

Razveseljivo je, da je glasbena dejavnost v našem kraju še kako živa. V upanju, da tako ostane, oziroma da se bodo vedno našli posamezniki, ki bodo svojo energijo posvetili tej prelepi veji umetnosti, namerjam tole misel:

*"Iz glasbe prihaja čar,
ob katerem se morajo upokojiti
vse skrbi in vse bolečine srca."
(William Shakespeare)*

Nina Drol

V spomin Antonu Sedeju

Kar bo zapisano, ne bo pozabljeno

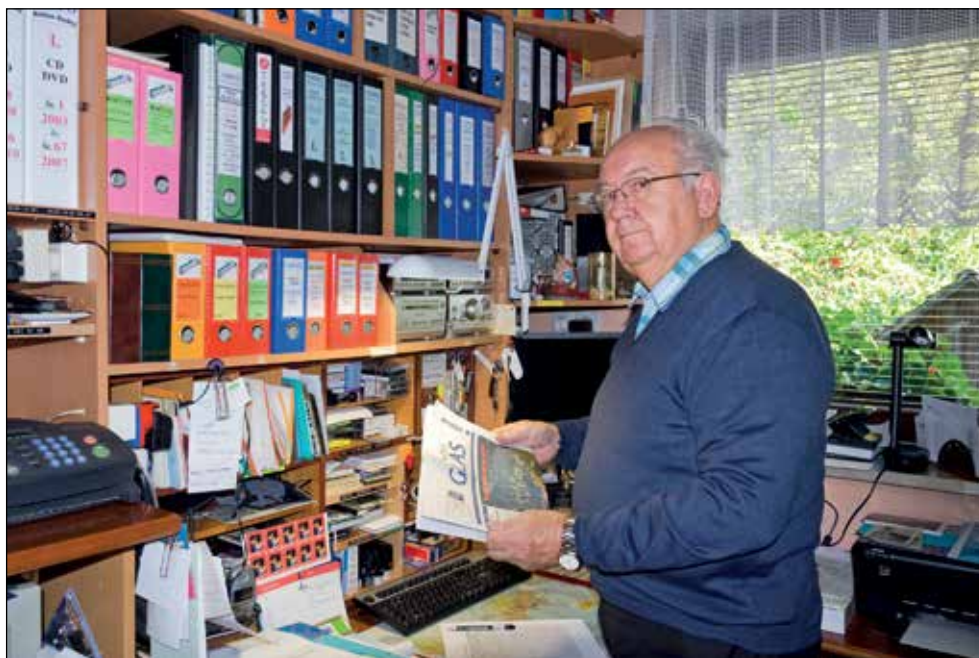

Foto: Andrej Tarfla

V torek, 13. oktobra 2015, nas je zapustil dolgoletni sodelavec Ratitovških obzorij Anton Sedej. S svojim aktivnim in ustvarjalnim življenjem se je v zgodovino kraja zapisal kot tajnik prvega Čipkarskega dne, član UNESCO kluba Cerklje in ustanovni član društva Ljubiteljev jaslic Slovenije. Prav vsem je bil dobro poznan po svoji raziskovalni žilici, ki je botrovala prenekaterim zanimivim člankom in prispevkom. Anton Sedej je s svojim delom bogatil tednik Družina, Novi glas, tednik Slovencev v Italiji, sodeloval je v uredniškem odboru Železnih niti, bil član uredniškega odbora Ratitovških obzorij in sodelavec Radia Žiri, zdajšnjega Radia Sora, kjer je pripravljaval oddajo Iz naših krajev. Ko sem ga v intervjuju, ki sva ga pripravljala za Loški utrip, vprašala, od kod želja po arhiviranju, ohranjanju, je smeje odvrnil, da bi sam zase dejal, da je raziskovalec. Ker rad odkriva, kaj se je zgodilo v preteklosti, kdaj, kako, zakaj, kdo so bili ljudje, ki so povzročili, da je nek dogodek ubral določeno pot. Na njegovem domu, v delovni sobi, sem videla enega najbolj pregledno in vestno urejenih arhivov. Posebno vrednost mu dajejo tudi številne fotografije, saj je bil fotoaparati več kot 50 let Antonov zvesti spremljevalec. Z žarom v očeh mi je pripovedoval, kako si je v

rojstni hiši uredil prvo temnico in kako so se ljudje za osebne izkaznice hodili fotografirati kar k njemu, saj v Železnikih ni bilo fotografa. In kako ga je sčasoma prevzel in zasvojil tisti občutek, ko je v temnici ugotovil, da mu je fotografija uspela. Seveda ga je tudi v fotografiji gnal čut po arhiviranju, beleženju ... Ponosno mi je pokazal posnetek, kjer je bager prvič zakopal v travnik, kjer danes stoji podjetje Niko. Skozi vsa leta je poizkušal v objektiv ujeti čim več trenutkov, ki so kakor koli spreminjali ali vplivali na podobo Selške doline, katere del je bil tudi sam. Fotografije in članki so dolga leta bogatili tudi naše glasilo.

Njegova velika želja je bila, da se zgodovina ohrani za zanamce, da bi poznali svoje korenine in se iz preteklosti naučili česa, kar bi lahko uporabili za boljšo prihodnost. Kar bo zapisano, ne bo pozabljeno. To je bil njegov moto. Ustvarjalci glasila se ga bomo držali še naprej. Hvala za vse, kar ste dobrega naredili. In Tone, brez skrbi, ne bomo Vas pozabili. Počivajte v miru!

Nina Drol,
urednica Ratitovških obzorij

V STOCKHOLMU OBUJALI SPOMINE NA OTROŠTVO

"Številni parki, otočki, pastelne hiše, vonj po sladkem, prizori, ki na vsakem koraku spominjajo na Piko Nogavičko. To je Švedska, to je Stockholm ..."

Ko me svakinja pokliče, če grem z njo v Stockholm, je odgovor seveda pritrdilen. Ko dobim še možnost pristajanja v pilotski kabini, se temu ne morem odreči, čeprav je strah pred višino velik. Nekaj 100 km pred pristankom občudujem na tisoče otokov in otočkov, sončni zahod riše čudovite prizore in pozabim na strah. "Severne Benetke" je ime, ki se je Stockholm, švedskega glavnega mesta, prišlo prav zaradi njegove lege. Mestne površine se zarezujejo v obalo jezera Mälaren, skozi zgodovino so predele mesta in otočke, ki ga sestavljajo, povezali s številnimi mostovi.

Kava, cimet in rakci

Meglisce so se vlekale, sonce je kukalo izza oblakov, šal okrog vratu v septembru in do potankosti pripravljen načrt, kako užiti glavno mesto Švedske. Stockholm je prvič omenjen v zapisih iz leta 1252. Mesto je takrat dobilo pomembno vlogo v trgovini z železovo rudo. Prvi del imena "stock" (lesen hlod) – najverjetneje izvira iz obrambnega sistema, zgrajenega iz hlodov, ki se je raztezal med jezeroma Mälaren in Saltsjön. Drugi del "holm" (otoček) – se navezuje na otoček Stadsholmen v središču Stockholma, okrog katerega se je skozi več stoletij razvijalo mesto do današnje podobe. Ko sva se podali od železniške postaje proti središču švedske prestolnice, se nama je pogled us-

tavil na stolpu mestne hiše, s tremi kronami na vrhu. Tam je vsako leto decembra Nobelov banket. Na Gamla stan (šved. staro mesto) sva vstopile preko enega od številnih mostov, pot naju je vodila mimo parlamenta, mogočne stavbe, ki se kot trdnjava dviga tik nad vodo. Ozke ulice, visoke hiše pastelnih barv, poulični umetniki, trgovine s spominki in restavracije, ki so našle svoje prostore v nekdanjih srednjeveških kletih, to je staro mestno jedro. Na drugi strani naju spet pričaka mostiček, ki vodi do vznožja kraljeve palače. Ta, s svojim kamnitim pročeljem, ni prav nič podobna gradovom iz Grimmovih pravljic. A s svojimi več kot 600 sobami sodi med največje naseljene zgradbe na svetu. Švedi čutijo močno pripadnost svojemu narodu in brez kraljeve družine ne obstajajo. Če imajo Britanci princa Williama in Harryja ter vojvodinjo Kate, imajo Švedi svoji princesi Victorio in Madeleine ter princa Carla Philipa. Seveda so naju premamile tudi njihove kavarne v "starem mestu", iz katerih omamno diši po kavi, cimetu in kardamonu. Švedi obožujejo mesne kroglice, mleko, govedino in rakce, ki kukajo skoraj iz vsakega krožnika.

Muzeji, muzeji, muzeji

V Stockholmu je na desetine muzejev, za vsakega nekaj. Od Nobelovega muzeja do muzeja likovne umetnosti, muzeja

sodobne umetnosti, fotografije, še celo Astrid Lindgren in njena Pika imata svojega in še in še ... Obožujeva etnografijo, zgodovino in tradicijo in tovrstni muzeji

Mogočna ladja Vasa. Foto: Renata Valh Pintar

Švedske hiše, barvane z naravno barvo. Foto: Renata Valh Pintar

Pastelne hiše v mestnem jedru Foto: Renata Valh Pintar

so zbrani na enem mestu - na otočku Djurgården. Najprej naju je pot zanesla v muzej Skansen; najstarejši muzej na prostem na svetu. Tu je več kot 150 modelov hiš in drugih zgradb v naravni velikosti z vseh koncev Švedske, zato ga večkrat imenujejo "Švedska v malem". Skansen je tudi prostor, kjer se odvijajo tradicionalne prireditve, tržnice, folklorne predstave ... Tam domujejo losi, tjunji, medvedi, jeleni, lisice in druge nordijske živali. Le nekaj korakov od muzeja Skansen je velikanska ladja Vasa, ki so jo po 333 letih rešili z morskega dna, kjer je počivala od potopa na krstni vožnji leta 1628. Ob sprehodu po muzeju doživiš ladjo v vsej svoji veličini, s tisoči ročno izdelanih kipcev, različnih okraskov, ročno izdelanimi vijaki, krasijo jo jambori in je skoraj v celoti originalno ohranjena. Seveda nisva mogli mimo muzeja, posvečenega glasbeni skupini Abba. Gre za moderen in interaktiven muzej, ki naju je kar malo razočaral.

Kako sva se vračali v Slovenijo in kako so nama pred očmi vzletela letala, na katera sva bili namenjeni, pa je že nova, razburljiva in tudi precej stresna zgodba. Šved-

ska bova vsekakor ohranili v spominu kot zeleno, mirno in prijazno deželo.

Renata Valh Pintar

Voščene lutke-Abba Foto: Renata Valh Pintar

SADOVI JESENI

Da je tisto pravo, domače najboljše, najbolj kvalitetno in najbolj zdravo je danes vedno bolj opevano in slišano povsod. Tega se v Sorici, kjer skrbno ohranjajo svojo tradicijo, zavedajo že kar nekaj let. Turistično društvo Sorica je tudi letos, v soboto in nedeljo, 19. in 20. septembra, pripravilo že tradicionalno prireditev Sadovi jeseni.

V soboto so si obiskovalci lahko ogledali prireditev Anine sladkosti. Na njej so se lahko posladkali z dobrotami, ki jih je pripravila slaščičarka Ana Golja, doma iz Spodnjih Danj. Za dobrote, ki jih je pripravila, je uporabila sadje in zelenjavo, ki jih lahko dobimo na domačem vrtu ali v gozdu. V svoje izdelke je vložila veliko truda in veselja, saj so dobrote kar izginjale, nasmeh na obrazih preizkuševalcev pa kar ni minil. Obiskovalcem je približala tudi trende sodobnega slaščičarstva. Vsa pokušanja dobrot je spremljal tudi kulturni program.

V nedeljo je sledila osrednja prireditev. Letos je rdečo nit prireditve predstavljala lokalna kulinarika. Vse dobrote so pripravile gospodinje iz Sorice. Tudi one so uporabile sestavine iz domačega vrta, sadovnjaka ali gozda. Gospodinje so v svoje izdelke vložile veliko truda. Med njimi se je našel tudi domač svež kruh iz krušne peči in domača zaseka. Dobrot je hitro zmanjkalo, saj so bile vse zelo okusne, veliko je bilo tudi preizkuševalcev. Ker se je bilo treba po temeljitem preizkušanju še

malo pozabavati, so za zabaven program poskrbeli ljudski godci Rezjanab Sasiedi iz Tolmina in Tri tičice, ženski tercet, ki goji ljudsko petje. Sodelovali so tudi do-

mači učenci s plesom, petjem in recitacijami. Za dodatno dobro voljo je poskrbela tudi igralska zasedba iz Kulturnega društva Dražgoše z igro Kje je meja?, ki

Igra Kje je meja? Kulturnega društva Dražgoše je dodobra nasmejala obiskovalce. Foto: Andrej Tarfila

je požela veliko uspeha v vsej Selški dolini. Nastopajočih s tem še ni bilo konec. Za piko na i je nastopil še Katrman kvartet. Vreme je bilo prireditvi letos zelo naklonjeno, saj je privabilo veliko obiskovalcev in preizkuševalcev domačih dobrot. Vsem, ki so si prireditvi Anine sladkosti in Sadovi jeseni ogledali, ni bilo žal obiska v Sorici. Ostali ste prisrčno vabljeni prihodnje leto.

Anja Čufar

Dobrote gospodinj iz Sorice. Foto: Andrej Tarfila

DRAŽGOŠANI NA ŽUPNIJSKEM DNEVU PRI STARI CERKVI

"Naša polja, naše trate, naši ljubljeni domovi pričajo, kako mogočni tvojih rok so blagoslovi ..." je stara molitev na čast brezjanski Mariji, ki smo jo župljani Dražgoš v nedeljo, 27. septembra 2015, molili pri stari cerkvi na župnijskem dnevu. Pred litanijami iz Karlobaga v priprošnjo Božji materi Mariji smo prisluhnili izseku iz zgodovine življenja Dražgošanov. "Miklavžova Katrca" je namreč zapisala svoje spomine na setev, ruvanje, sušenje in trenje lanu. Preživeli smo sproščeno in zabavno popoldne ob dobri hrani, pijači in tradicionalni tomboli, ki so jo otroci težko čakali, njihovo veselje ob lepih nagradah pa je bilo popolno.

Renata Valh Pintar

Petje litanij pri stari cerkvi v Dražgošah. Foto: Renata Valh Pintar

ROMALI V MEĐUGORJE

Župljani Dražgoš, Zalega Loga in Železnikov so se pod duhovnim vodstvom kaplana Borisa Rozmana konec septembra podali na romanje v Međugorje, romarski kraj v Bosni in Hercegovini, znan po prikazovanju Device Marije. Od 24. do 28. septembra so zbrano molili, se podali na Križevac, Hrib prikazovanj, si ogledali Majčino selo in poslušali pričevanje odvisnika. "Domov smo prinesli globok mir, veliko več potrpežljivosti, vztrajnosti, zaupanja in odločnosti," so bile besede udeleženke romanja Barbare Debeljak.

Renata Valh Pintar

Romarji s kaplanom Borisom Rozmanom. Foto: Barbara Debeljak

BORIS ROZMAN – NOVI KAPLAN ŽUPNIJ DRAŽGOŠE, ZALI LOG IN ŽELEZNIKI

Nekoč ob velikem šmarnu, zadnja leta pa prvega avgusta, se duhovniki v Sloveniji tradicionalno selijo v nove župnije, na nova delovna ali študijska mesta. Tako smo v Železnikih dobili novega kaplana, 42-letnega novomašnika Borisa Rozmana s Svetja pri Medvodah. O njegovih občutkih, duhovništvu in še čem si preberite v spodnjem zapisu.

- **Spomini na otroštvo in mladost** so povezani s športom. Veliko sem se ukvarjal z alpskim smučanjem, tekom in nogometom.
- **Na pot duhovništva sem stopil** ob Božjem povabilu: "Hodi za menoj!" Prej si nisem nikoli predstavljal, da bom kdaj duhovnik.
- **V Selški dolini se počutim** toplo sprejete, kljub temu, da so tu temperature zraka nekoliko nižje, ljudje ste prijazni.

Ko sem prišel iz ljubljanske betonske džungle v zeleno Selško dolino so se mi oči kar spočile.

- **Ko mi je v življenju težko** se hitro spomnim, kako je bilo prej lepo, ko še ni bilo težave. Po Jezusovem zgledu je potrebno iti naprej, do konca, ne se ustavljati ali umikati težavam, ampak jih z Božjo pomočjo premagovati.
- **Osebno srečo sem našel** v veri in Božji neskončni ljubezni, ki se nam daje vsak dan pri sveti maši.
- **Moje življenjsko vodilo** je moje novomašno geslo: "Jezus, zaupam vate!"
- **V življenju sem najbolj ponosen**, da sem kristjan, Kristusov duhovnik!
- **V prostem času** rad hodim v naravo, občudujem čudovito Božje stvarstvo.

Renata Valh Pintar

Novi kaplan Boris Rozman.
Foto: osebni arhiv

BISERNA POROKA – PO 60. LETIH SPET PRED MATIČARJA

V soboto, 26. 9. 2015, sta pred matičarja ponovno stopila Jožica in Vinko Markelj, doma s Škovin nad Železniki. Obred obnovitvene poroke je potekal na gradu v Škofji Loki. Vodila sta ga župan Železnikov mag. Anton Luznar in matičarka Martina Žagar, ob prijetnih zvokih citer Teje Potočnik. Po obredu smo nazdravili bisernoporočencema na vrtu prijetnega lokala Freising, nato pa se odpeljali na slavnostno kosilo k Podmlačanu v Lušo. Jožica in Vinko Markelj sta se poročila davnega leta 1955, 24. septembra, v Ljubljani. Vse od takrat živita na Škovinah, na kmetiji, ki jo danes vodi sin. Oba sta še, za ta leta seveda, v dobri kondiciji, tako mentalni kot fizični. Vinko še vedno poprime za vsa kmečka dela in pomaga sinu pri delu, Jožica je še vedno izvrstna kuharica, zelo rada ima knjige, vrt in srečanja z upokojenimi kolegicami iz šole. V aktivnem obdobju je bila namreč učiteljica razrednega pouka na šoli v Železnikih in mnogi njeni učenci jo imajo še vedno v svojem spominu. Oba se najbolj razveselita obiska najbližjih, predvsem vnukov

in pravnukov in družinskih srečanj, ki jih ni malo. Zasluge za taka srečanja imata prav onadva. Tudi srečanje ob praznovanju biserne poroke je potekalo v družinskem krogu in bo vsem ostalo v lepem spominu.

"Naj njuno biserno srce bije še dolgo, drug za drugega, za vse nas!" so bile želje vseh, ki smo uživali na praznovanju v njihovi družbi.

Zora Bonča

Bisernoporočenca Jožica in Vinko Markelj Foto: Igor Mohorič Bonča

MUZEJSKA RAZSTAVA NAŠA OSNOVNOŠOLSKA LETA

Šolska obletnica ustanovitve šole v Železnikih, ki jo obeležujemo v tem šolskem letu, je bila glavni razlog, da smo v muzeju v Železnikih pripravili muzejsko razstavo. Ker v muzeju ne hranimo veliko predmetov povezanih s šolo, smo k sodelovanju pri razstavi povabili člane Muzejskega društva Železniki, sorodnike, znance, prijatelje. Edini kriterij in osnovno vodilo pri zbiranju predmetov in snovanju razstave je bilo, da nas predmeti spominjajo na osnovnošolska leta. Člani so se odzvali vabilu in muzeju posodili predmete, s katerimi predstavljamo naša osnovnošolska leta. Predmete smo pričeli zbirati že v lanskem letu, večino smo jih dobili letošnjo pomlad. Priprava razstave je bila kar zahtevna, kajti na razstavi predstavljamo 126 predmetov, ki jih je posodilo 25 ljudi. Predmeti na razstavi so razdeljeni v več tematskih sklopov glede na vsebino: v šolski torbi in na šolski klopi, iz rok učiteljic in učiteljev, šolski izdelki, tudi v šoli, v prostem času in šolski prostori. Vsi predmeti so opisani, naveden je njihov lastnik in približen čas uporabe ali nastanka predmeta. O predmetih sem od lastnikov skušala dobiti zanimive informacije in te sem pri večini predmetov tudi vključila na razstavo. Vsi ti drobižki prispevajo pomembne spomine na šolska leta v Železnikih. Kljub temu so razstavljeni predmeti toliko povedni in univerzalni, da obiskovalci razstave s pomočjo predmetov lahko prepoznajo kulturo in okolje, v katerem bivajo, kot skupno in deljeno. Dogodek smo pripravili v času Dni evropske kulturne dediščine. Slovesno odprtje razstave je bilo v petek, 25. septembra 2015, ob 18. uri v galeriji Muzeja Železniki. Zbrane je pozdravil predsednik MD Železniki Rudi Rejc, glasbeni program sta pripravila Vili Polajnar in Miha Rejec, razstavo je predstavila Katja Mohorič Bonča. Razstava "Naša osnovnošolska leta" bo v galeriji Muzeja Železniki na ogled do konca novembra.

Katja Mohorič Bonča, Muzej Železniki

Foto: Simon Benedičič

Športno društvo Selca, društvo za šport in rekreacijo Selca, je bilo ustanovljeno leta 1985. Cilj društva je bil pod svoje okrilje združiti vse športne aktivnosti v okviru Krajevne skupnosti Selca in nadaljevati tradicijo TVD Partizan Selca, ki je obstajalo pred leti.

Od leta 1986 upravlja s Športnim parkom Rovn v Selcih. Ko ga je društvo prevzelo, je bil v poraznem stanju. Kljub velikim problemom s poplavami in pomanjkanju finančnih sredstev, smo ga v društvu uspeli postopoma obnavljati.

30 LET ŠPORTNEGA DRUŠTVA SELCA

Foto: Andrej Tarfila

Solastništvo Športnega parka Rovn

Parcele, na katerih se nahaja Športno park Rovn, so bile formalnopravno v lasti Sklada Kmetijskih zemljišč Republike Slovenije v Ljubljani. Za navedene parcele je potekal tudi denacionalizacijski postopek. Od leta 1999 do 2006 je Športno društvo Selca vodilo postopek ureditve lastništva s pooblastilom občine in uspelo, da je bil denacionalizacijski postopek rešen v našo korist, kar je bil bistveni pogoj za nadaljnji razvoj tako društva kot Športnega parka Rovn. Tako je od decembra 2006 lastništvo Športnega parka Rovn naslednje: 3/5 Športno društvo Selca, 2/5 Občina Železniki.

Obdobje od 1985 do 2007

Igrišča in objekti na Športnem parku Rovn so bili leta 1986 v poraznem stanju, vendar smo jih postopoma obnavljali. V letu 1993 smo na novo zgradili tenis igrišči, od leta 1995 dalje uredili razsvetlavo, sanitarije s tuši, povečali brunarico, asfaltirali roko-metno igrišče, izdelali igrišče za odbojko na mivki in v letu 2007 pridobili vsa dovoljenja za obratovanje.

Obdobje od 2007 naprej

Katastrofalne poplave, ki so prizadele občino 18. 9. 2007 niso prizanesle niti Športnemu parku Rovn v Selcih. Takoj po katastrofi smo se lotili obnove. Ljudje iz cele Slovenije so ob teh katastrofalnih poplavah dokazali, da je solidarnost še živa, da so pripravljeni pomagati po svojih močeh, nekateri s prostovoljno pomočjo, drugi finančno, tretji s pozitivno promocijo. Na Rovnu so že generacije pred nami zgradile nogometno in roko-metno igrišče z garderobami. Športni park je prerasel svoje okvire in preimenovali smo ga Rovn - Moj park, kjer je dobrodošel vsak, park, ki človeku priraste k srcu. Športni park smo zgradili praktično na novo: tenis igrišče, igrišče za odbojko na mivki, večnamensko asfaltno igrišče na višjem nivoju, travnato nogometno igrišče, kontejnerji s tuši in sanitarijami, gostinski objekt, večnamensko ploščad za prireditve, piknik prostori. Na koncu nam je za financiranje sanacije zmanjkalo denarja, tako da smo najprej reševali situacijo z bančnim kreditom, v lanskem letu pa večino svojih dolgov na račun sanacije poplačali z večletno najemnino gostinskega lokala. Seveda tudi za tekoče vzdrževanje športnih objektov vedno primanjkuje denarja, tako da je finančno stanje vedno negotovo. Ampak z zagnanostjo in prostovoljnimi delom računamo, da bomo tudi to prebrodili.

Športne prireditve v organizaciji ŠD Selca z najdaljšo tradicijo

- Divja liga v nogometu na travnatem igrišču od leta 1975
- Športno srečanje podjetij Selške doline od leta 2002
- Praznik slofutsala - največji slovenski turnir v malem nogometu od leta 2006
- Turnirji v malem nogometu in futsal liga na asfaltu od leta 1985
- Serija tarok turnirjev Tarok po Selško od leta 1998
- Organizacija rekreativnih dejavnosti za svoje člane v različnih športih

Vabilo za vključitev v članstvo ŠD Selca

Želimo, da društvo v prihodnje deluje še bolje, zato vabimo vse, ki so zainteresirani, da se v društvo vključijo in sodelujejo, lahko samo kot člani, lahko tudi z delom v organih društva, pri delovanju društva naprej. Člani imajo pri uporabi športnih igrišč določene ugodnosti. Tudi če se v društvo ne vključite, vas vseeno vabimo, da koristite športne terene in koristno preživljate svoj prosti čas.

Brane Bertonec, ŠD Selca

Športni park Rovn pred gradnjo tenis igrišča leta 1988.
Foto: Arhiv ŠD Selca

Pred poplavami. Foto: Arhiv ŠD Selca

Poplave. Foto: Arhiv ŠD Selca

Športni park Rovn danes. Foto: Andrej Tarfila

PLAVANJE JE NJEN VSAKDAN

Da je z močno voljo, vztrajnostjo in veseljem mogoče doseči marsikaj in se celo dotakniti svojih sanj, vam lahko potrdi živahna in nasmejana trinajstletnica Erin Rant iz Železnikov. Erin namreč že sedmo leto svoje življenje posveča plavanju, kjer dosega odlične rezultate, hkrati pa ima dovolj energije, da počne še marsikaj zanimivega.

Kako se je začela tvoja "plavalna" pot?

Ko sem bila stara pet let, sem prvič obiskala plavalni tečaj, ki ga je v domačem bazenu v Železnikih izvajalo Športno društvo Pingvinček, ki sem mu odtlej zvesta že vsa leta. Tam sem se naučila plavati. V 1. razredu sem šla ponovno na tečaj, vendar mi voda takrat ni preveč dišala in sem raje počela druge stvari. V 2. razredu sem vseeno še enkrat poskusila in takrat smo plavali trikrat na teden. Treniral nas je Samo, ki je bil zelo zabaven, hkrati nas je veliko naučil. Iz leta v leto me je plavanje vedno bolj privlačilo in zato sem vztrajala, čeprav ni bilo vedno lahko. Zmage in uspehe vedno spremljajo tudi ne najboljše dnevi, včasih sem utrujena, vendar imam cilje in motivacijo in to me žene naprej. Dobila sem tudi veliko novih prijateljev, s katerimi se dobro razumemo in se družimo tudi, ko ni treningov. Včasih gremo skupaj na piknik, bowling, skupaj praznujemo rojstne dneve, punce pa včasih prespimo druga pri drugi.

Treningi so bržkone naporni in zahtevajo veliko trdne volje in vztrajnosti.

Res je. Plavanje je težak šport. Treniram devetkrat na teden, od tega trikrat zjutraj. Takrat vstanem ob 4.30, pozajtrkujem, ob 5. uri, ali nekaj minut čez, pa se odpravim

Prosto. Foto: Aleš Perenič

na trening. V vodo tako skočimo že ob 6. uri zjutraj. Zadnji dve sezoni treniramo v pokritem olimpijskem bazenu v Kranju, kjer mi je zelo všeč. Čeprav je včasih vožnja odveč, so pogoji za delo zares dobri in zato mi ni težko vsak dan oditi v Kranj. Vsako leto imamo tudi klubske priprave, kjer se še bolj intenzivno pripravljamo na tekmovanja in na državno prvenstvo – zaključek sezone. Treninge sestavlja naša trenerka Petra, seveda pa se današnji pre-

cej razlikujejo od tistih izpred nekaj let. Na začetku smo trenirali le trikrat in se tudi veliko igrali, zdaj je drugače. V zimski sezoni treniramo večinoma v 25 m bazenu, tudi tekme potekajo v 25 m bazenu. Sezona se zaključuje z zimskim državnim prvenstvom, nato pa se v letni sezoni plava v 50 m bazenu, kar mi je bolj všeč. Dva do trikrat tedensko imamo tudi eno uro suhe vadbe. Mesec avgust je čas za počitnice, a z novim šolskim letom se začne tudi nova sezona.

Katere so tvoje najljubše discipline?

Začela bi kar z 400 m prosto, kjer sem lansko leto odplavala tudi normo za državno kadetsko reprezentanco, 800 m prosto, 1500 m prosto in 200 m hrbtno. Na tekmah plavam tudi vse ostale discipline. Tako si nabiram izkušnje, saj so te zelo pomembne.

Dosegla si že precej lepih rezultatov.

Večkrat sem bila državna prvakinja med mlajšimi deklicami in deklicami, kot največji uspeh do sedaj si štejem vstop v kadetsko reprezentanco. Ker je potrebno reprezentančne norme vsako leto znova potrditi oziroma odplavati, je letos to moj prvi cilj, ki ga želim izpolniti, nato pa grem dalje novim uspehom nasproti. Napovedovati ali na glas razmišljati o ciljnih in načrtih za prihodnost ne želim preveč,

Delfin. Foto: Aleš Perenič

Erin s sestrico. Foto: Andreja Bogataj Rant

sama pri sebi pa vem, česa si želim in zakaj treniram ter vztrajam.

Torej imaš "zasedene" tudi vikende.

Tako je (smeh). Tekme so običajno ob vikendih. Večinoma se udeležujemo tekem po Sloveniji, bili smo tudi že na Hrvaškem, Italiji in v Bosni. Tekme v tujini so mi zelo všeč, saj običajno gremo za več dni in tudi bazeni so mi všeč. Na tekmah me večkrat spremljajo starši ali cela družina, ki so tudi moji zvesti navijači.

Kako treninge usklajuješ s šolskimi obveznostmi, ki jih zagotovo tudi ni malo.

V petek so tekmovalci imeli prosti trening. V soboto sta sledila prosti in uradni trening. V nedeljo so za prostim treningom sledile polfinale in finale z razglasitvijo najboljših. Tekmovalci so se pomerili na progi, ki so jo organizatorji poimenovali kar "Žvau". Proga z najlepšim startom je bila letos nekoliko bolj strma kot lani. To tekmovalcev, iz Slovenije, Hrvaške, Italije in Bosne, ni oviralo. Pomerili so se v

V šoli imam status športnika in učitelji so zelo razumevajoči, ko zjutraj zaradi treninga zamudim pouk. Potrudim se in prepišem snov, če slučajno česa ne razumem, so mi na voljo učitelji ali sošolci. Po pouku hitro odidem domov, kjer me čaka kosilo. Če imam čas, naredim domačo nalogo, se malo spočijem, potem grem na trening. Domov se vračam v večernih urah. Včasih gre z mano na trening tudi kakšen zvezek, da preberem snov, saj zvečer ne ostane več veliko časa. Odrekanja je res veliko, vendar hočem nekaj doseči in zato to storim lažje. Plavanje mi res veliko pomeni.

Kako izkoristiš proste trenutke?

Če, oziroma, ko imam kaj prostega časa, se najraje družim s svojimi prijateljicami. Rada tudi preberem dobro knjigo, pogledam kakšno oddajo o naravi ali živalih, ustvarjam (šivam, pletem, rišem na steklo, izdelujem nakit ...), spečem kakšno pecivo, najraje mini tortice, včasih pa preprosto ne počnem nič in "samo" počivam ter sem doma s svojo družino. Rada rolam, kolesarim, hodim v naravo, zelo rada imam tudi morje. Doma imamo muco, kuščarja in ribe in tudi njim posvetim nekaj svojega časa. Rada poslušam dobro glasbo, všeč so mi Abba, The Beatles, Queen, Pink, Bon Jovi ... Moja želja je oditi na kakšen dober rock koncert in upam, da se mi bo ta čim prej izpolnila. Lansko leto smo se s sošolko Niko in sošolcem Juretom uvrstili na tekmovanje Male sive celice in zasedli končno 3. mesto, na kar sem zelo ponosna. Večkrat grem tudi na atletska šolska tekmovanja in lansko leto sem se na teku na 600 m uvrstila na državno tekmovanje. Že osmo

leto obiskujem tudi Čipkarsko šolo. Če me povabijo k sodelovanju na proslavi ali vodenju prireditve, vedno rada sodelujem. Včasih napišem tudi kakšno pesmico, zgodnico ali strip, in ravno pred nekaj tedni sva s sošolko sestavili himno našega 8.a razreda.

Sicer je stvari, ki bi si jih želela početi, še kar nekaj, a za vse res ni časa. Vseeno lahko rečem, da kljub napornim treningom, poleg plavanja, najdem čas tudi za zabavo in sprostitvev.

Zadnjih pet let Erin trenira **Petra Omejec**, ki je o svoji varovanki povedala: "Erin je izredno delovna športnica, ki ima pred sabo jasno zastavljene cilje. V skupini, v kateri trenira je lahko marsikomu zgled. Poleg tega jo odlikuje še samostojnost, discipliniranost, vendar se je treba zavedati, da je mladim plavalcem, kljub že osvojenim športnim vrednotam, potrebno stati ob strani, jih motivirati in spodbujati, da te vrednote ohranjajo.

Erin je v plavalni sezoni 2014/15 odplavala normo za kadetsko reprezentanco na 400 m prosto. Z novo sezono je potrebno rezultat nadgraditi in odplavati še hitreje, če želi ohraniti stik z reprezentanco. (Po)kazati je treba napredek. Vendar Erin (kot pravimo v plavalnem žargonu) "ležijo" daljše discipline, narava pa ji je podarila lahkost, zato je vse skupaj lažje. Ker je stara komaj 13 let, v plavanju še ne sme nastopiti v disciplini 5 km, sem pa prepričana, da bo s svojo zagnanostjo naslednje leto, ko ji bo kot 14-letnici nastop dovoljen, posegla višje. Do takrat pa mora ohranjati visok nivo tudi v drugih plavalnih disciplinah."

Nina Drol

DOWNHILL SOR'CA 2015

Dogajanje v okviru tretje tekme slovenskega pokala v spustu z gorskimi kolesi je letos potekalo od 28. do 30. avgusta na Soriški planini. Tekma je, kot lani, tudi letos štela za hrvaški pokal.

V petek so tekmovalci imeli prosti trening. V soboto sta sledila prosti in uradni trening. V nedeljo so za prostim treningom sledile polfinale in finale z razglasitvijo najboljših. Tekmovalci so se pomerili na progi, ki so jo organizatorji poimenovali kar "Žvau". Proga z najlepšim startom je bila letos nekoliko bolj strma kot lani. To tekmovalcev, iz Slovenije, Hrvaške, Italije in Bosne, ni oviralo. Pomerili so se v

kategorijah U15, U17, U19, Amaterji, Masters, Elite in Ženske. V kategoriji U15 so stopničke zasedli **Niemiz Marko** (ŠKTD Avče) 1. mesto, **Gomilšček Žak** (ŠKTD Avče) 2. mesto in **Svetličič Peter** (KD Sloga 1902 Idrija) 3. mesto. V kategoriji U17 je na vrhu stopničk stal domačin **Pintar Rudi** (MTB Železniki), sledila sta mu **Avbelj Neje** in **Pšeničnik Miha** (oba iz Športnega društva Supersnurf). V

kategoriji U19 je najvišjo stopničko zasedel **Berginc Luka** (KK Črn trn), drugo **Cankar Anže** (MTB Železniki), tretjo pa **Mlakar Aljoša** (KD Rajd). V kategoriji Amaterji so bili najbolj uspešni **Napotnik Urban** (KD Lignit), **Podbevšek Rok** in **Moravec Črt** (ŠD Pedal). Med Mastersi so bili najboljši **Zmrzljak Sebastjan** (MTB Trbovlje specialized), **Bačnar Janko** (ŠD Pedal) in **Habjan Vid** (Društvo gorskih kolesarjev Pohorje). V kategoriji Elite, kjer je bilo tekmovalcev največ, so slavili **Žabjek Jure** (KD Rajd), **Vauh Miran** (KK Črn trn) in **Pandur Žiga** (KD Rajd). V

Foto: Andrej Tarfila

kategoriji, ki so jo zastopale predstavnice ženskega spola, so bile najboljše **Hrastnik Monika** (KK Črn trn), **Horvat Špela** (KD uni team Ljubljana) in **Horvat Eva** (Društvo gorskih kolesarjev Pohorje). Čestitke in "kapo dol" prav vsem tekmovalcem, saj je za spust po takih progah potrebno kar nekaj poguma in seveda treninga.

Na srečo razen lažjih poškodb v petek in soboto ni bilo nobene hujše poškodbe. V primeru poškodb so za poškodovane poskrbeli zdravniki, reševalci in gorski reševalci, ki so dogajanje budno spremljali ob progi. Vse skupaj je kot vsako leto organiziral klub MTB Železniki s pomočjo prostovoljcev in sponzorjev. Poskrbeli so, da je vse potekalo tako, kot je treba, brez zapletov in nevšečnosti. Pri tem niso pozabili na žejne in lačne obiskovalce. Ti so lahko svojo žejo potešili na skrbno postavljenih šankih s pijačo in hrano. K vzdušju dogajanja je pripomoglo tudi vreme. Nebo brez oblaka je kar klicalo načrtne in nenačrtne obi-

skovalce k ogledu dogajanja. Obiskovalci so se lahko na start proge odpeljali s sežnjo. Ta je služila tudi tekmovalcem

in njihovim kolesom. Tisti bolj vztrajni obiskovalci so se na prizorišče dogajanja odpravili kar peš.

Za "nočne ptice" je bilo poskrbljeno s peštrim večernim glasbenim programom. V petek so za večerno sprostitve poskrbeli Black Reaper, Morost, domačini Disdrug dis Fuck, Rutinska kontrola, Wasted time in Lintver. V soboto so nastopili Urban Ciber, mladi državni prvak v beatboxu, Attic Mist, Clockwork psycho in Dirtswitch. Nastopajoči v obeh večerih so poskrbeli za "raznoliko telovadbo" po plesišču in pozitivno vzdušje obiskovalcev. Obiskovalci so lahko za spomin kupili tudi majice, ki so imele prav po "downhillovski" potiskane hrbtnne dele. Dogodek je bil zelo dobro izpeljan. Obiskovalci smo si verjetno enotni, da je prav, da postane in ostane kar tradicionalen.

Anja Čufar

Foto: Andrej Tarfila

"A VI PA KAR BOSI?"

Tako se nam je začudil starejši par malo pred vrhom očaka naše Selške doline.

Zadnjo soboto v mesecu avgustu smo se že sedmič odpravili na vrh Ratitovca kar brez čevljev. Vreme nam je bilo naklonjeno, saj nas je, kljub megli v dolini, na Prtovču pozdravilo toplo sonce. Zbrali smo se malo pred osmo uro zjutraj pri Lovski koči na Toli, se "pofočkali" pri organizatorju Marijanu Benediku, nasmejali fotografu za foto arhiv in v skupini počasi

krenili proti vrhu, saj pohod ni bil tekmovalnega značaja. V Razorju smo počakali našo kačo, se okrepčali in krenili proti vrhu. Do tja smo hodili uro in pol. Zmaga vsak, ki na Ratitovec pride bos. Letos smo za nagrado pred Krekovo kočjo na Ratitovcu prejeli čaj, flancat in nekaj "kratkega", kar je ogrelo naše podplata. Ob prihodu nazaj v Lovsko kočjo na

Toli smo lačni že komaj čakali na golaž ali "šmorn". Oblekli smo tudi vsak svojo majico z napisom. Nazaj se nas je večina vrnila obuta, le nekaj se jih vrne bosih. Bosonogcev nas je bilo skoraj sedemdeset. Vse od najmlajšega, ki je bil star pet let, do najstarejšega enainosemdesetletnika, ki se je udeležil že vseh sedmih bosonogih pohodov. Pohodniki prihajajo z

vseh koncev Slovenije: Kranja, Ljubljane, Bele krajine itd., kar nas še posebej veseli. Skupina Belokranjcev se je pohoda udeležila že četrtič. Prijavnina je znašala sedem evrov. Na pohod se ni treba posebej pripravljati. Potrebno je le nekaj kondicije in volje. Poškodb za enkrat še ni bilo, čeprav se mnogi sprašujejo, kako to, da nam brez popraskanih podplatov uspe priti do vrha.

Ker pohod brez sponzorjev ne bi mogel biti tak, kot je, se jim Marijan Benedik, še posebej Planinskemu društvu za Selško dolino Železniki, zahvaljuje.

Drugo leto ste vsi lepo povabljeni, da že osmič skupaj pokažemo, kaj zmorejo naše bose noge, vzdržljivost in dobra volja.

Tjaša Benedik

Bosonogi pri Lovski koči na Toli. Foto: Majda Benedik

ADRENALINSKO OBARVAN POČITNIŠKI IZLET

V okviru ŠD Dražgoše smo tudi letos, že šesto leto zapored, vsem osnovnošolskim otrokom popestrili preostanek poletnih počitnic.

Prva štiri leta smo organizirali Počitniške dneve. Letos smo, prav tako kot že lansko leto, organizirali Počitniški izlet, ki je potekal 26. avgusta 2015. Enodnevnega druženja se je udeležilo 24 otrok. Zjutraj smo se ob pol osmih dobili na avtobusni postaji Pri žagi in se z avtobusom odpeljali na Krvavec. S seboj otrokom ni bilo potrebno nositi smučī, ker seveda nismo šli smučat, ampak smo obiskali Poletni park Krvavec. Do vrha nas je pripeljala kabinjska žičnica. V parku smo doživeli kar sedem različnih aktivnosti: plezalno-pustolovski park, spust s tubo, plezalno steno, lokostrelstvo, trampoline, golf in slackline. Večina nas je imela najvišji srčni utrip v plezalno-pustolovskem parku, kjer smo se po poligonu, zgrajenem na višini skozi gozd, privezani s plezalnimi pasom, po "zajli" prebijali do cilja. Prav veselo je bilo opazovati otroško neustrašnost in pogumnost. Na poti nazaj nismo imeli časa za počitek. Kopčov Blaž je igral poskočne na kitaro, mi pa smo zraven peli in vriskali. Avtobus se je na poti domov ustavil še v Brunarici, kjer so nas pričakale slastne pice. Izlet je zagotovo vsem udeležencem napolnil "baterije" za začetek novega šolskega leta.

Namen Počitniškega izleta je, da se otroci tudi med počitnicami družijo in koristno izrabljajo svoj prosti čas. Menim, da smo vsi – tako otroci, kot tudi mi animatorji – preživeli zares zanimiv, športno, zabavno, pustolovsko in adrenalinsko obarvan dan.

Maja Lušina, ŠD Dražgoše

Skupinska slika otrok z animatorji, na vrhu meglenega Krvavca. Foto: Arhiv ŠD Dražgoše

Spust s tubami. Foto: Maja Zupanc

Neustrašni pustolovci v adrenalinskem parku. Foto: Vesna Lušina

KONČUJEJO SE 4. IGRE JAVNEGA ZAVODA RATITOVEC

Narava se je odela v jesenske barve, šolarji so na pragu prvih počitnic, pred vami pa zapis o dogajanju v Javnem zavodu Ratitovec. Četrte Igre JZR so skoraj pod streho, kulturno področje je zaznamovano z 200-letnico šole v Železnikih, turizem z organiziranimi izleti in delavnicami, mladina pa z druženjem v prostorih mladinskega centra po končanem pouku.

Šport

Končujemo se 4. Igre JZR, ki so tudi letos postregle s pestrim dogajanjem in številnimi aktivnostmi. Pravkar smo izpeljali odprti turnir taroka po pravilih Tarok zveze Slovenije in Tarok po Selško, pred nami je še turnir v namiznem tenisu. Kdo bo zmagovalca iger in s tem prejemnik prehodnega pokala iz rok lanskega zmagovalca Roberta Ozaniča, bomo videli na zaključni prireditvi, ki bo v soboto, 7. novembra 2015, v bifeju plavalnega bazena. Izvedeli boste tudi, kateri kraj je bil tokrat najuspešnejši pri sodelovanju in nabiranju točk, trenutno vodijo Železniki - center. Vse o disciplinah na igrah, informacije, rezultati in fotografije je objavljeno na spletni strani JZR.

Pestro je tudi v plavalnem bazenu. Dopoldan ga obiskujejo šolarji in plavalci domačega plavalnega kluba, popoldan je odprt za ostale goste. To leto bomo med tednom odpirali bazen in savne za javnost ob 16.30, v sredah že ob 15. uri. Vabljeni, da nas obiščete.

Kultura

V galeriji Muzeja Železniki je na ogled muzejska razstava Naša osnovnošolska leta. Razstava je prispevek Muzeja Železniki in Muzejskega društva Železniki k praznovanju 200-letnice šole v Železnikih. Obenem je ta razstava ena od mnogih prireditev, ki v okviru Dnevoev evropske kulturne dediščine potekajo po Sloveniji in v drugih evropskih državah. Tudi muzejska delavnica, ki jo bomo pripravili za osnovnošolce v času jesenskih šolskih počitnic, se bo navezovala na osnovnošolsko življenje.

V muzeju hranimo nekatere arheološke najdbe s Štalce, ki dokazujejo ukvarjanje z železarstvom na tem področju v 6. st.

Utrinek z iger Foto: Arhiv JZR

pr. n. št. V septembru so se nadaljevale nadaljnje arheološke raziskave na Štalci, ki bodo sčasoma lahko dale jasnejšo sliko življenja na Štalci v halštatskem obdobju.

Turizem

Septembra obeležujemo svetovni dan turizma. V okviru tega smo pripravili brezplačen vodeni ogled starega dela Železnikov. Turistični ponudniki smo se v organizaciji Turizma Škofja Loka podali na Ptuj, kjer smo si v živo ogledali primere dobrih praks in izmenjali izkušnje s tamkajšnjimi turističnimi delavci.

Jesen je čas, ko se organizirane skupine podajo v raziskovanje in obiskovanje naše dežele. V Železnikih jih navdušimo z ogledom muzeja, sprehodom po kraju in prikazom kovanja in klekljanja. Obiskovalci si skujejo svoj žebelj, z navdušenjem pod mentorstvom izkušenih mojstric izdelajo tudi svoj prvi dražgoški kruhek. Pri tem nastanejo svojevrstne mojstrovine in takoj povprašajo za recept in nasvete, kako naj jih izdelajo doma.

Res je jesen, ampak diši že po zimi in zimskih aktivnostih. Tako vas vabimo, da v predprodaji po ugodnih cenah kupite smučarske vozovnice, letos tudi za smučišče Stari vrh. Vozovnice dobite v obeh naših lokalih in v TIC-u v Muzeju Železniki.

Mladinske dejavnosti

V mladinskem centru pod bazenom je med tednom prav živahno. Kopica osnovnošolcev trikrat tedensko po pouku obišče prostore mladinskega centra. V osnovi je ta čas namenjen pisanju domačih nalog in delu za šolo. Največkrat gre tudi za prijetno druženje s prijatelji ob pogovoru, igranju raznih igrvic in poslušanju glasbe.

V popoldanskem času potekajo delavnice in tečaji za vse starosti. Prav tako bo živahno tudi med jesenskimi počitnicami.

Nataša Habjan

Turistični informator

Javni zavod Ratitovec

Več o aktualnem dogajanju na internetni strani JZR
(www.jzr.si/mladina/mladinski.center).
Lahko postanete tudi facebook prijatelj Mladinskega centra Železniki.

JESEN – KO SE ŽIVLJENJE OBRNE NAVZNOTER

Jesen ... Volneni puloverji. Zrela jabolka. Žetev. Skrivnostni megleni plašč. Topel čaj ali vroča čokolada. Zakurjena peč. Kostanj. Barvit oktober in siv november. Odpadanje listja. Hokaido buče. Škornji. Toplina ognja. Oranžna barva, ki oživi temino.

Soočenje s temo

Prihod jeseni naznani jesensko enakonočje, ko se že drugič v letu uravnesita svetloba in tema. Kar težko je sprejeti, da se nato količina svetlobe občutno krči in da vedno bolj prevlada tema, dnevi so krajši, hladneje je, vedno bolj se zapiramo v notranje prostore. A naj za spodbudo citiram Alberta Camusa, ki je jesen enačil z drugo pomladjo, ko vsak list postane cvet. Nek neznan avtor nam upanje daje s tem, da če ne bi bilo sprememb, potem ne bi bilo metuljev. Spremembe so stalno prisotne in vpete v ritem narave in človeka. Človek v sebi nosi strah pred temo, čeprav je prav tema lahko mesto, v katerem se njegova notranjost najbolj nahrani. A v temi smo sami in soočiti se s sabo ni vedno lahko. Soočenje z notranjo temo je še posebej težavno. Že samo priznanje, da imamo v sebi tudi temo, zahteva ogromno iskrenosti. Po drugi strani pomislimo, da brez teme, ne bi videli zvezd oziroma se ne bi zavedali pomena svetlobe.

Spremembe so stalno prisotne in vpete v ritem narave in človeka. Foto: Andrej Tarfila

Praznovanje žetve

Jesen je čas žetve. Kar si sejal, to boš žel. Pobrli smo pridelke in se zahvaljujemo za obilje, ki nam je bilo dano. Seme, ki smo ga posejali spomladi, je obrodilo. Praznujemo in zemlji damo nekaj mesecev, da se obnovi. Ne pozabimo praznovati tudi svojih osebnih dosežkov in si privoščiti trenutka zase. Čeprav bo to le nek naš osebni obred.

Odpadanje nekoristnega

Jesensko listje odpada. Drevo ga v času, ko je list odet v čudovite odtenke, spusti, saj ta kljub prelestni barvi ni več živ, temveč mrtev. Narava nam tako govori, kako je opuščanje stvari, ki nam predstavljajo bremena in so samo še čudovita lupina, znotraj pa prazni, v bistvu nekaj najbolj osvobajajočega. Tako je nagrajeno tudi opuščanje (že dolgo mrtvih) situacij in odnosov, ki nam ne služijo več. Mogoče nas jesen nagovori, da podarimo oblačila, igrače, otroško opremo, ki je več ne potrebujemo. Mogoče podarimo čas, izkoristimo svoje darove. Ali naredimo generalno čiščenje svoje notranjosti.

Jeseni narava uči sprejemanja, da stvari ne bodo večno takšne, kot so v tem trenutku. To je lahko velika tolažba v času, ko doživljamo osebno krizo, pa vendar se je tudi v času obilja, ko nam gre kot po maslu, treba zavedati, da večno ne bo tako.

Jesen je čas prehoda, ko se zavemo večnega toka spreminjanja, v katerem se nahajamo, to je ritma življenja in smrti.

Notranjost, polna sonca

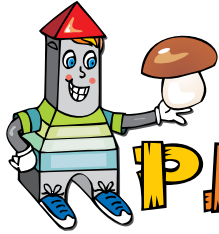
John Burroughs je jesensko listje opazoval z vidika staranja. Listje ga je nagovorilo, kako lepo se je starati. Kako polni svetlobe in barve so poslednji dnevi pisane listja, ki šelesti v vetru. Tudi človekovo staranje je lepo – človek postaja vedno

bolj umirjen, samosprejet. Temu času ne pravimo zaman jesen življenja – ko zažari modrost, samoizpraševanje in sprejemanje. Ko se ceni prijaznost, topla beseda. Pravzaprav se v času, ko se listje jesensko obarva v svoje najlepše odtenke, pokaže njihov pravi jaz. Do obarvanja listja pride zaradi nižjih temperatur in sprememb v ritmu dneva in noči, ki povzročijo, da se klorofil ne izloča več. Klorofil je namreč izredno občutljiv na mraz. Tako lahko opazimo, da do obarvanja kakšno leto pride prej, kakšno pozneje. Morebitna zgodnejša slana namreč proces pospeši. Ko izgine klorofil, zažarijo rumeni, oranžni odtenki, ki predstavljajo karotenoide. Simbolno se list jeseni pokaže v svoji pravi barvi. Človeka naravne spremembe na nezavednem nivoju neka-ko kličejo, naj odvrže svoje maske in se pokaže v svoji resnični luči. Če odvrže le eno izmed svojih železnih navad, rutin in prepričanj, v katere je ujet, je lahko ponosen nase.

Jesen se odraža tudi na telesu

Listnati barvni blišč naznani, da je poletja nepreklicno konec. Ko drevo začne izgubljati liste, lahko opazujemo, kako njegova življenjska moč odhaja v korenine, zemljo. Isti proces se dogaja v človeku. To je čas, ko iz zunanosti potujemo v notranjost. Telo se morda na spremembe odzove tudi z dihalnimi obolenji, prehladi in podobnim, zato ga moramo okrepiti. Naša čustva lahko zanihajo z občutki žalosti, notranje praznine in melanholije. Če se spopademo z občutkom izgube in pomenom žalovanja v svojem življenju, je ta čustva mogoče preobraziti v pogum, dostojanstvo, integriteto. Pomembno je, da se težkim občutkom ne predajamo, temveč da poiščemo nekoga, ki nas bo dvignil s poslušanjem, besedo ali dejanjem. Ali preprosto preusmerimo misli tako, da se potopimo v ustvarjalno dejavnost. Telesne težave že preventivno blažimo s pripravki za dvig odpornosti, ki jih moramo začeti uživati, ko še nimamo težav, saj telo potrebuje nekaj časa, da se v njem vzpostavi ravnovesje.

Katarina Bertonec

PLAVŽKOVE IGRARIJE

POZDRAVLJENI, OTROCI! UŽIVATE V JESENI? PLAVŽEK SE IMA PRAV LEPO. RAD POHAJKUJE PO GOZDU, NABIRA GOBE IN KOSTANJ, VČASIH POKLEPETA S PRIJATELJICO VEVERICO, KI IMA SHRAMBO ŽE DO VRHA ZALOŽENO Z OREHI IN LEŠNIKI. V RAZPREDELNICI POIŠČITE DVANAJST BESED POVEZANIH Z JESENJO, PA TUDI KAKŠNA GOZDNA ŽIVAL SE BO NAŠLA VMES ... BESEDE SO ZAPISANE VODORAVNO, NAVPIČNO IN DIAGONALNO. NA SVIDENJE DO PRIHODNJIČ!

N	Z	A	J	U	R	Č	E	K	A	M	R	V	K	Ž	I
E	G	T	M	K	E	P	D	O	B	E	N	M	E	G	B
K	R	I	E	A	F	L	I	S	T	G	P	U	J	A	T
C	U	L	D	H	N	E	R	T	F	L	H	Š	R	I	E
Š	V	E	V	E	R	I	C	A	Č	A	O	N	S	P	A
L	E	R	E	B	L	E	Š	N	I	K	C	I	D	V	Č
F	I	K	D	J	I	P	V	J	E	Ž	A	C	N	E	R
Ž	A	H	R	U	Š	K	A	C	S	E	M	A	L	B	Ž

Pripravila: Nina Drol

Rodile so:

Irena Sitar iz Železnikov Lovra, **Erika Mohorič Demšar** iz Železnikov Martina, **Barbara Rihtaršič** iz Potoka Lovra, **Katja Frelj** iz Martinj Vrha Taro, **Irena Pohleven** iz Dolenje vasi Žiga, **Nina Tušek Pintar** iz Železnikov Julijo, **Manja Mohorič** iz Železnikov Izo, **Lidija Jelenc** iz Dražgoš Lenarta, **Ana Podrekar** iz Selc Laro, **Saša Bogataj** iz Železnikov Tanjo in **Maruša Gretič** iz Železnikov Jana. Veselimo se življenja!

Podatke smo s privoljenjem staršev zbrali na podlagi vlog za dodelitev prispevka ob rojstvu otroka. Seznam vseh novorojencev je tako lahko še daljši, čestitke in dobre želje zato izrekamo tudi mamicam vseh, katerih imena tu niso zapisana.

Martina Logar, svetovalka za družbene dejavnosti

ŽELEZNE NITI – DOBRE ZGODBE DVANAJSTIČ

V Muzejskem društvu Železniki smo pripravili novo številko Zbornika za Selško dolino *Železne niti*. Uredniški odbor v sestavi: Anja Čufar, Anton Sedej, Irena Prevc Hajdinjak, Katarina Primožič, Tadeja Šuštar, tehnični urednik Andrej Bogataj in urednik Rudi Rejc, je v sodelovanju z 29 avtorji skoval že 12. številko dobrih zgodb. Le-te smo razvrstili v naša stalna poglavja.

- **Uvod:** Franc Zupanc: Zborniku na pot in Rudi Rejc: Uvodnik.
- **Železne niti:** Vincencij Demšar: Zemljiška knjiga *Železniki*, začetek 19. stoletja in Andrej Bogataj: Pisni zgodovinski viri o Štalci, železarstvu in arheologiji.
- **Imeli smo ljudi:** Anton Sedej: Jakob Šolar, Aleš Primožič: France Dermota, Jure Rejec: Lojze Žumer st. in Marija Gasser: Matevž Kopač.
- **Zgodovina:** Marija Gasser: Šola in šolske kronike OŠ Zabrdno, Anja Čufar: 70 let konca druge svetovne vojne.
- **Jožica Kačar:** Za božič so nas selili in Rudi Rejc: Pomembne obletnice v letu 2015.
- **Arheologija:** Janez Bizjak: Arheološke ostaline na planini pod Ratitovcem ter Pavel Jamnik in Janez Bizjak: Sledi srednjekamenodobnih lovcev nabiralcev. Stavbna in tehnična dediščina: Andrej Bogataj: Plavž - raziskava 2014 in Tine Benedičič: Fotografije od plavža do Dermotove usnjarne.
- **Naravoslovje:** Bojan Kofler: Favna hroščev v opuščnem rudniku mangana na Vancovcu.
- **Družba in ljudje:** Irena Prevc Hajdinjak: Kako so se pred sto leti izobraževali bodoči kmetje, Nikolaj Štibelj: Vloga kmetije in opis kmečkih del v mojih osnovnošolskih letih, Anton Sedej: Počitniški dom gospodarskih organizacij Selške doline v Portorožu, Aleksander Čufar: Antonov vrtec.
- **Kultura:** Rok Pintar: Kulturno življenje v Dražgošah, Ladi Trojar, Vera Završan in Franc Tušek: literarna dela in Milan Dolgan: Zadnja drama J. E. Kreka.
- **Kronika:** Jože Bogataj: Občinski nagajenci.
- **Muzejsko društvo:** Katja Mohorič Bonča: Dogodki v galeriji Muzeja Železniki in Muzejske delavnice.

Dodali pa smo novo poglavje. V šolskem letu 2015/2016 praznujemo 200-letnico

šolstva v Železnikih. Šolo je leta 1815 ustanovil župnik Mihael Grošelj. Bila je enorazrednica. Pouk je najprej potekal v najetih prostorih, po letu 1842 so ga deloma izvajali tudi v odkupljeni hiši Blaža Chrobata. Kupnino so poravnali iz šolskega fonda, ki ga je ustanovil Mihael Grošelj. Pouk je deloma potekal tudi po drugih hišah v Železnikih. Leta 1898 so šolo razširili v dvorazrednico, leta 1920 v štirirazrednico, leta 1935 v petrazrednico. Kasneje so odkupili zemljišče v Otokih in tam šolo dokončali leta 1948. Tako je nastala osemletka. Z leti so jo dograjevali in lani tudi uspešno energetsko prenovili. Seveda je že nekaj časa devetletka. V letošnjem zborniku *Železne niti* smo tej tematiki namenili kar nekaj prostora. Ravnatelj Franc Rant je podal pogled na Šolo v Železnikih skozi prizmo stoletij. Katja Mohorič Bonča je predstavila Mihaela Grošlja in fond za šolo v Železnikih ter pripravila pregled stavb, v katerih je potekal pouk. Skupaj z osnovno šolo smo pripravili tudi razpis za najboljša literarna in likovna dela, ki jih objavljamo v tej številki. Nagrajenih je bilo 41 učenec in učencev. Pregled je pripravila Katarina

Primožič, ki je pregledala tudi šolske kronike in zbrala pogovore današnjih učencev z nekdanjimi učenci. Tadeja Šuštar je intervjuvala zadnje tri ravnatelje. Vtise in zanimivosti o svojem delu so povedali France Benedik, Leopold Nastran in Franc Rant. Primož Šmid je dodal pregled uspehov učenec in učencev v šolskem letu 2014/2015.

Vse to je zapisano na 464 straneh letošnjega zbornika *Železne niti*. Preberite ga in nam povejte, kaj vam je všeč, česa bi radi več, kaj vas moti. Zanimajo nas vaša menja in predlogi. Lahko pa sodelujete pri nastanku naslednje, 13. številke zbornika *Železne niti*. Obrnite se na kogar koli od zgoraj navedenih.

Predstavitve zbornika *Železne niti* št. 12 bo v petek, 13. novembra 2015, ob 19. uri v Kulturnem domu Železniki. Na prireditvi boste lahko zbornik kupili po ceni 25,00 EUR. Vabljeni!

Rudi Rejc, Muzejsko društvo Železniki

ARHEOLOŠKA IZKOPAVANJA NA ŠTALCI

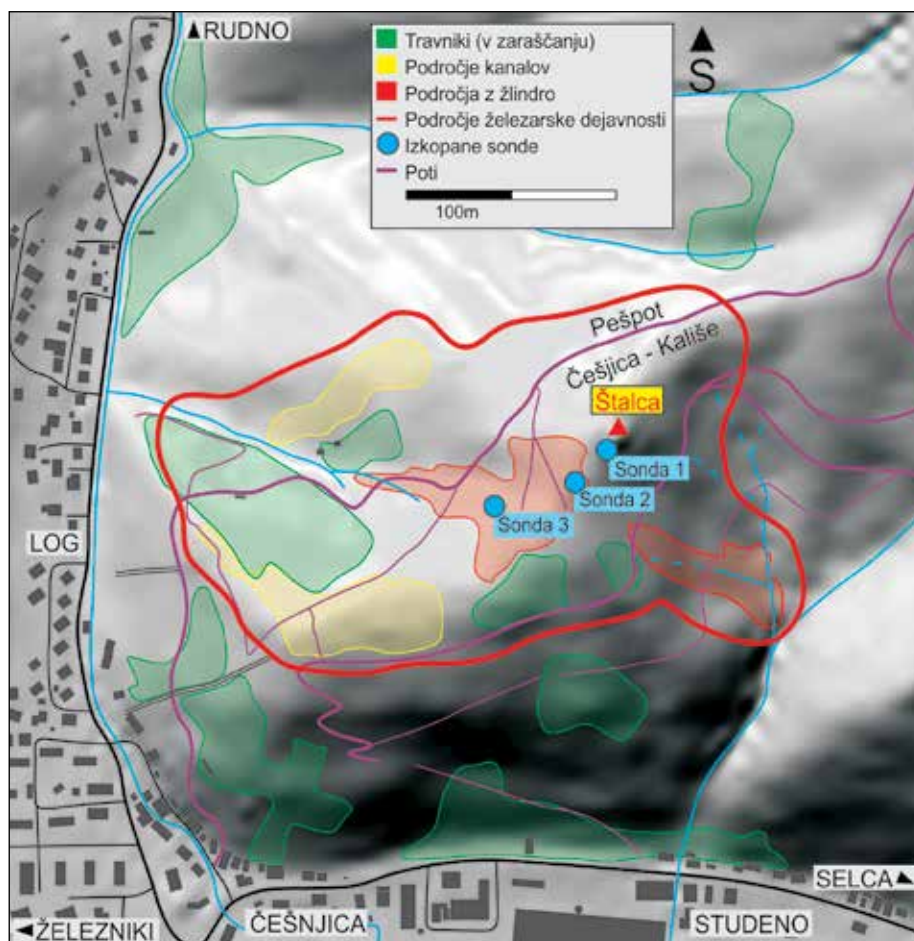
Štalca je danes z gozdom porasel hrib nad Češnjico v smeri Kališ. Na njej so vidne terase - znamenja starodavne poselitve. Področje je znano predvsem po slabo izkoriščeni žlindri, ki so jo tu okoli leta 1853 ali mogoče še prej nabirali in vozili na ponovno predelavo v Železnike. Še danes je na pobočju in po poti moč najti kose, ki so jih pustili pobiranci. Kakšnih drugačnih najdb ali sledi, razen žlindre in teras, doslej ni bilo. Datacija oglja, najdenega v useku poti je pokazala, da se je tukaj veliko dogajalo že v halštatu oziroma starejši železni dobi. Na podlagi obetavnih arheoloških najdb, ki sva jih v preteklih letih našla Franci in Andrej Bogataj in se sedaj nahajajo v Muzeju Železniki smo poizkusili vzbuditi zanimanje za Štalco tudi med arheologi. Želeli smo, da bi se izkopavanja zaključila tudi s strokovno obdelavo najdb predvsem glede časovne opredelitve poselitve Štalce in železarstva na njej.

Z najdbami smo uspeli navdušiti skupino arheologov, ki so združeni v Skupini STIK (Zavod za preučevanje povezovalnih področij preteklosti in sedanjosti, Cesta Andreja Bitenca 68, 1000 Ljubljana, www.skupinastik.si). Ponudili so nam, da bi izkop sond naredili brezplačno. Sledilo je pridobivanje soglasja lastnikov zemljišča za izkop in urejanje dovoljenj. Predlog za dovoljenje za izkop sta na Ministrstvo za kulturo vložili Skupina STIK in Muzejsko društvo Železniki. Tako smo 17. julija 2015 dobili Kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev arheološke ostaline št. 62240-170/2015/2.

Na podlagi dovoljenja in po predhodnem ogledu terena z Renejem Masarykom (Skupina STIK), vodjem izkopavanja, smo se dogovorili za izkop sond v sredo, 9. septembra 2015, ki jo po potrebi podaljšamo tudi v četrtek.

Prvi dan smo izkopali sonde v velikosti 1 x 2 m na treh mestih, ki so obetala najboljše rezultate. Prvo na mestu številnih najdb na samem vrhu Štalce. Druga je bila umeščena nad potjo zahodno od vrha, tretja pri suhozidu nižje v grapi.

Najbolj obetavna je bila prva sonda. V drugi je bilo najdeno le nekaj odlomkov lončenine, v tretji pa žlindra med razsutim kamenjem. Tako smo pozno popoldne zasuli drugo in tretjo sondo. Prva je

Risba 1: Arheološko območje Štalca z vrisanimi sondami. Avtor zemljevida: Andrej Bogataj

bila še nedokončana, zato smo se odločili, da jo do konca izkopljemo naslednji dan.

V prvi sondi, izkopani na jugozhodnem robu terase, ki obdaja vrh Štalce, so bili lepo vidni posamezni sloji posute zemljine in kamenja, ki so se tu odlagali skozi daljše časovno obdobje. Različnost slojev, ležečih na in pod robom terase, se je kazala v njihovi sestavi, konzistenci in barvi sestavin. Na severni strani sonde smo po njihovi odstranitvi naleteli na zid - škarpo višine 1,5 m, ki je podpirala umetno oblikovan rob terase. Ob vznožju zida je ležalo več posameznih tlakov, odloženih drug nad drugim, te pa je prekrivala plast z ostanki gline in zoglenelih tramov. Tla tega prostora, širokega več kot 2 m, sta bila južno zamejena z drugim, nizko ohranjenim suhozidom, ki je stal neposredno nad strmim obočjem. V odkopanih plasteh in na tleh smo našli več odlomkov lončenine in svitkov. V zadnjem izkopanem, potemtakem tudi najstarejšem, tlaku smo

našli lepo izdelano kamnito utež. Vse te najdbe in ugotovitve kažejo, da smo tukaj najverjetneje odkrili uničen objekt oziroma hišo.

Z odstranitvijo zadnjega tlaka se je izkopavanje zaključilo. Ker je bilo že pozno, smo se odločili, da sondo zasujemo šele naslednji dan člani Muzejskega društva Železniki.

Izkopane sonde so dale zelo spodbudne rezultate. Najdeni kosi lončenine, svitkov, žlindre in utež bodo posredovale pomembne podatke, še prej jih je potrebno strokovno obdelati.

Pri izkopavanju so sodelovali: Rene Masaryk, vodja izkopavanja, Domen Babič, Črtomir Lavrenčič, Rok Plesničar (vsi Skupina STIK), Lucija Grahek (SAZU, Inštitut za arheologijo, njen predmet raziskovanja je pozna bronasta in starejša železna doba v jugovzhodnem alpskem prostoru), Andrej Bogataj, Franci Bogataj, Katja Mohorič Bonča (Muzej Železniki), Matic Ritonja, Nina Pangeršič (študentka arheologije) in Jure Bogataj.

Vodja izkopavanja Rene Masaryk (Skupina STIK):

"Rezultati pravkar zaključenega izkopavanja na Štalci so potrdili vsa upanja in prve ugotovitve domačinov in aktivistov iz Muzejskega društva Železniki. Hkrati pa so odprli cel kup novih vprašanj in utrdili prepričanje, da je tukaj smiselno nadaljevati z raziskavami tudi v prihodnosti. Zahvaljujemo se za zaupanje in prijazno povabilo, da sodelujemo pri tem začetem in upajmo dolgoročnem projektu raziskav, promocije in predstavitve raznovrstne zgodovine Štalce. Prav to je skladno z namenom delovanja našega zavoda – namreč sodelovati, povezovati in spodbujati odkrivanje in rabo naše bogate kulturne dediščine, zapuščine naših prednamcev.

V izkopanih sondah, pravzaprav le ozkih škrbinah, ki so nam omogočile pokukati pod gozdna tla in v preteklost, smo našli pravo zakladnico zgodb. S sondo 3 smo želeli odkriti in datirati vsaj eno izmed predvidevanih železarskih peči, na katerih obstoj kaže velika količina ostankov žlindre in drugih

ostankov, razvlečenih po zahodnih in severnih pobočjih Štalce. Kot se je izkazalo med izkopom, ob že omenjenem suhozidu (neznane starosti), smo najbrž sondo umestili prenizko, naslednjič jo moramo iskati nekoliko višje po pobočju. Tu nam bodo lahko v pomoč geofizikalne raziskave, ki bi nam omogočile brez kopanja "pogledati" v tla in locirati posamezne peči.

Sonda 2 je bila umeščena nad robom terase, ki na severozahodni strani obdaja vrh Štalce. V vznožje terase se zajeda kolovoz in prav tu je bila pred nekaj leti odkrita plast zoglenelega lesa ter odlomki lončevine. Znanstveniki so z analizo odvzetega vzorca oglja uspeli nastanek plasti umestiti v čas starejše železne dobe. V upanju, da odkrijemo kakšno povezavo med nižje po pobočju raztrosenimi sledmi železarstva in tu odkritimi najdbami, smo se lotili izkopa sonde. Že kmalu smo ugotovili, da smo si odgriznili prevelik zalogaj. Sondo smo namreč začeli kopati v nasip, ki je najbrž nekoč na severni strani obdajal naselbino, ki se je v starejši železni dobi raztezala po Štalci. Kot smo ugotovili z dodatnim čiščenjem brežine pod sondo in nad kolovozom, so tukaj arheološki

sloji debeli več kot 2 m. Ker bi izkop tako globoke sonde presegal zmožnosti in zastavljen obseg potekajoče raziskave, smo se odločili sondo zasuti in se posvetiti nadaljevanju izkopa sonde 1. Nasip v sondi 2 bo moral počakati na nadaljevanje raziskav nekoč v prihodnosti ...

Z izkopom sonde 1 v bližini pred nekaj leti odkrite zgoščitve odlomkov lončevine in drugih predmetov iz starejše železne dobe smo želeli ugotoviti kontekst tega odkritja. Rezultat je presegel vsa naša pričakovanja. Poleg tega, da smo uspeli odkriti ostanke objekta, ki je nekoč stal na južnem robu naselbine, smo tu tudi zamejili njen obseg ter verjetno našli sled za obzidjem, ki je nekoč varoval njene prebivalce. Mogoče je še bolj pomembno to, da so med najdbami iz tal (hiše?) iz starejše železne dobe prisotni tudi odlomki železarske žlindre. To odkritje postavlja Štalco in Selško dolino na zemljevid najstarejšega železarstva na naših tleh in kaže na dolgo tradicijo pridobivanja in obdelave železa oziroma železove rude v Železnikih in okolici."

Označena druga sonda. Foto: Andrej Bogataj

Zasipavanje druge sonde. Foto: Andrej Bogataj

Najdba dela svitka v prvi sondi. Foto: Andrej Bogataj

Tretja sonda. Foto: Andrej Bogataj

Tole pa je!! Utež iz prve sonde. Pa čisto na dnu. Foto: Andrej Bogataj

Ob tem uspehu se moramo zahvaliti predvsem Skupini STIK, ki je s svojim entuziazmom brezplačno naredila izkop sond. Sedaj pričakujemo njihovo strokovno poročilo o izkopavanju in rezultatih.

Arheologi iz Skupine STIK imajo veliko izkušenj z arheološki raziskavami in popularizacijo kulturne dediščine. Prav o tem smo se tudi pogovarjali z arheologom Renejem Masarykom. Sodelujejo pri več projektih, s katerimi prikazujejo in razlagajo davno preteklost. Da Štalca ne bi ostala sama in pozabljena, predvsem pa, da bi tudi v prihodnje vzbujala radovednost in poučevala, bi bilo potrebno izbrati način, kako to uresničiti. Informativna tabla na Češnjici - brez te ne bo šlo. Z izobraževalno potjo Po poti prvih železarjev bi zanimivo področje Štalce približali tudi drugim obiskovalcem in jim pokazali znamenja starodavne poselitve in dejavnosti na njej. Vključili in povezali bi tudi ostale zanimive točke v okolici (Kališe - sir, Sveti Križ - freske iz 15. stoletja ...) To je samo nekaj predlogov, ki so se nam utrnili med pogovorom po končanem izkopavanju.

Arheološka terenska raziskava na Štalci je končana. Sedaj moramo počakati na poročila in ugotovitve arheologov. Taljenje

Prišli smo do konca. Končan izkop prve sonde. Andrej in Franci Bogataj.

železa po starodavnih postopkih je tudi v teku. Kako povezati raziskave, najdbe in železarstvo v dobro zgodbo in jo pripovedovati obiskovalcem pa je že del naslednje zgodbe, ki se, upam, šele začneja.

Vedno se bodo porajala tudi nova vprašanja in mogoče se v prihodnosti najdejo tudi sredstva za obsežnejše arheološke raziskave.

Andrej Bogataj

USKLADITEV POGOJEV ZA OPRAVLJANJE DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJI

"Nosilce dopolnilnih dejavnosti na kmetiji obveščamo, da so bile 14. 4. 2014 sprejete spremembe Zakona o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 26/14). S spremembo zakona so se spremenili tudi nekateri pogoji za registracijo in opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji.

V skladu s 64. členom prehodnih določb zakona so nosilci dopolnilne dejavnosti na kmetiji dolžni opravljanje dejavnosti uskladiti z določbami zakona do 1. januarja 2016.

Nosilci dopolnilne dejavnosti na kmetiji, ki so prejeli sredstva iz naslova ukrepov razvoja podeželja in se jim do 1. januarja 2016 še ne bo iztekla petletna obveznost iz Odločbe o pravi-

ci do sredstev, morajo opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji uskladiti z določbami te uredbe v 60. dneh po izteku petletne obveznosti iz Odločbe o pravici do sredstev.

Vlogo za uskladitev dopolnilne dejavnosti na kmetiji nosilci dopolnilne dejavnosti na kmetiji oddajo na Upravni enoti Škofja Loka ali krajevnih uradih v Gorenji vasi, Železnikih ali Žireh. Dodatna pojasnila v zvezi z uskladitvijo pogojev lahko pridobite na Oddelku za okolje, prostor in kmetijstvo, v času uradnih ur, na tel. št. 04 51 12 431, 04 51 12 442 in 04 51 12 447."

Mag. Bojan Miklavčič, načelnik

VČERAJ - DANES

Kraljeva hiša na Plavžu. Foto: Arhiv Lojzeta Žumra

20. 8. 2015. Foto: Andrej Tarfila

NAREČNE BESEDE

*V jeseni bo treba **garkelc** zašancat pred divjadjo. – V jeseni bo treba **vrt** zagraditi pred divjadjo.*

*Za žejo je dobra tudi **krhlevna**. – Za žejo je dober tudi **kompot iz suhega sadja**.*

*Na mokrih tleh jo je skoraj **zafrtalal**. – Na mokrih tleh jo je skoraj **zaneslo**.*

Ladi Trojar

ZGODBE MUZEJSKIH PREDMETOV: "MATURITETNA" OBLEKA

Ime predmeta:
"Maturitetna obleka",
izposojena za razstavo
Naša osnovnošolska leta

Opis predmeta:
• material: tekstil
• leto prihoda v muzej: 2015

Maturitetna obleka Anči Trojar.
Foto: Katja Mohorič Bonča

Obleko je za razstavo Naša osnovnošolska leta posodila Anči Trojar. Nosila jo je ob zaključku šolanja v Železnikih, ob koncu šolskega leta 1957/1958. V tem šolskem letu, ko je njihova generacija obiskovala zadnje leto šolanja v Železnikih, je bila namesto osnovne šole in nižje gimnazije ustanovljena osemletna osnovna šola. Zadnji dve leti je bil njihov razrednik Pavle Zajc, učitelj matematike in fizike. Za dijakinje in dijake nižje gimnazije ter dijakke, ki so končali vajensko šolo v Železnikih, so ob zaključku, na zadnji skupni večer, pripravili valet. Imeli so ples v večjem prostoru zraven zbornice. Dva meseca pred tem dogodkom jih je učitelj Pavle Zajc učil plesnih korakov. Fantje iz vajenske šole teh plesnih vaj niso imeli.

Katja Mohorič Bonča,
Muzej Železniki

DOMEL

Trajnostne inovativne rešitve

PARTNER ZA E-MOBILNOST

Domel, d.o.o., Otoki 21, 4228 Železniki, Slovenija, Tel.: +3864 51 17 100, Fax: +3864 51 17 106, www.domel.com, e-mail: info@domel.com

BREZPLAČNO PREDAVANJE: "MEDGENERACIJSKE OVIRE NA DELOVNEM MESTU – PREDNOST ALI OVIRA?"

Razvojna agencija Sora vas vabi na brezplačno predavanje z naslovom **"MEDGENERACIJSKE OVIRE NA DELOVNEM MESTU – PREDNOST ALI OVIRA?"**, ki bo potekalo **v sredo, 11. novembra 2015**, od 16.00 do 19.15 ure, v prostorih Coworking centra Lokomotiva, Mestni trg 38, Škofja Loka.

Na predavanju boste izvedeli več o:

- razlikah med generacijami,
- različnosti vrednostnih sistemov,
- vplivih predsodkov in stališč na naše vedenje,
- nastanku in reševanju konfliktov,
- meji med poslovnim in osebnim odnosom,
- združevanju različnosti kot prednosti kolektiva,

- spoštovanju in osebni odgovornosti v odnosu do drugih ljudi,
- socialnih veščinah za premagovanje ovir v medsebojnih odnosih.

Predavala bo ga. Damjana Šmid.

Prijave sprejemajo do **četrтка, 5. novembra 2015**, oziroma do zasedbe prostih mest na Razvojni agenciji Sora, telefon: 04/ 50 60 20, e-pošta: info@ra-sora.si.

Pri prijavi navedite točen naziv in naslov podjetja, vaše ime in priimek in e-naslov!

Predavanje finančno podpirajo Občina Škofja Loka, Občina Gorenja vas - Poljane, Občina Železniki in Občina Žiri.

GRADITE? OBNAVLJATE?

V kolikor gradite ali obnavljate in želite strokovno, **brezplačno** in **neodvisno svetovanje** o:

- toplotni zaščiti zgradb,
- energetske sanacije zgradb,
- izbiri ustreznih oken in zasteklitve,
- izbiri ogrevalnega sistema in ogrevalnih naprav,
- izbiri ustreznega energenta,
- uporabi obnovljivih virov energije preko solarnih sistemov in sončnih celic,

- energetskih izkaznicah,
- aktualnih razpisih Eko sklada (npr. subvencije za okna, peči, obnovo stanovanjskih hiš ...)

in ostalih vprašanjih, ki se nanašajo na učinkovito rabo energije v gospodinjstvih, vas vabimo, da se oglasite v Energetsko-svetovalni pisarni v Škofji Loki. Pisarna deluje na Kidričevi cesti 1a, in sicer vsak torek od 16.00 ure dalje.

Prijave za svetovanje so obvezne. (tel. št. 04 50 60 220)

STARA PLASTENKA ZA NOV INKUBATOR V PORODNIŠNICI KRANJ

V tem tednu se začne vseslovenski okoljsko-humanitarni projekt Jaz, ti mi, za Slovenijo – Stara plastenka za nov inkubator, namenjen zbiranju odpadnih plastenk PET za sofinanciranje nakupa inkubatorja v Porodnišnici Kranj, ki letos obeležuje 60 let. V njem bodo sodelovale slovenske šole in vrtci, vključene so tudi druge ustanove, podjetja, obrtniki, posamezniki in gospodinjstva. Projekt organizirata Društvo Tandem in Unirec, specializirana družba za ravnanje z odpadno embalažo v sodelovanju s programom Ekošola, Rdečim križem Slovenije, revijo Bogastvo zdravja. Častni pokrovitelj projekta je slovenski predsednik Borut Pahor. S projektom želijo opozoriti tudi na pomen zapiranja snovnih tokov kot enega temeljnih načinov ohranjanja naravnih virov v prihodnje.

Sodelovanje podjetij, obrtnikov in gospodinjstev v okoljsko-humanitarni akciji

V projektu lahko podjetja, obrtniki, javne in druge ustanove ter posamezniki sodelujejo z doslednim ločevanjem in organiziranim zbiranjem odpadnih plastenk PET. Zbirajo jih v vseh Dinosovih zbirnih centrih v Sloveniji do 22. aprila prihodnje leto, ko praznujemo mednarodni dan Zemlje. Sicer bodo organizatorji

posredovali natančna navodila za zbiranje in seznam mest za oddajo plastenk, kjer jih bodo stehali in navedli v ločeni evidenci, vsakemu podjetju in ustanovi, ki bodo pristopili k sodelovanju.

O odpadnih plastenkah in zapiranju snovnih tokov v vrtcih in šolah

Projekt v slovenskih vrtcih, osnovnih in srednjih šolah, dijaških domovih, domovih centrov šolskih in občolskih dejavnosti in fakultetah poteka v sodelovanju s programom Ekošola, k sodelovanju pa so vabljene vse vzgojno-izobraževalne ustanove, četudi niso vključene v program Ekošola. Otroci in mladi se lahko vključujejo v projekt na dva načina: z doslednim ločevanjem in zbiranjem odpadnih plastenk PET v vrtcih, šolah in fakultetah programa Ekošola, ki bo organizirano od svetovnega dneva vode do svetovnega dneva Zemlje, torej od 22. marca do 22. aprila 2016, ter skozi celo leto v Dinosovih zbirnih centrih. Ustanova, ki bo zbrala največ odpadnih plastenk, bo nagrajena. Celo leto bodo mladi lahko sodelovali v nagradnem ustvarjalnem natečaju in raziskovanju o nastajanju, zbiranju, predelavi in izdelavi recikliranih plastenk PET. S tem namenom bo družba Unirec pripravila tudi didaktično in izobraževalno gradivo za vse sodelujoče ustanove. Aktivnosti v vrtcih in šolah bodo koordinirali v programu Ekošola.

Več odpadnih plastenk kot bo zbranih po slovenskih vrtcih, osnovnih in srednjih šolah, fakultetah, podjetjih in drugih organizacijah, višji bo finančni prispevek DROE Unirec za sofinanciranje nakupa inkubatorja v Porodnišnici Kranj.

Zapiranje snovnih tokov

Zapiranje snovnih tokov ali t. i. krožno gospodarstvo je ena glavnih usmeritev Evropske unije v prihodnjih letih, saj naša poraba kar za dvakratno presega razpoložljive naravne vire. Za uresničevanje krožnega gospodarstva obravnavamo življenjski cikel izdelkov in njihovih sestavnih materialov ter opredelimo, kolikšen delež tega materiala je mogoče ponovno uporabiti in v kakšni obliki. To pomeni, da iz odpadka nastane nova surovina za nov izdelek.

Katja Slokan, direktorica DROE Unirec, pojasnjuje: "Prvi primer tovrstnega naprednega zapiranja snovnih tokov v Sloveniji,

kjer iz odpadne embalaže nastane nova, reciklirana embalaža za enak namen, je projekt Plastenka za plastenko. Izvajamo jo v DROE Unirec v tesnem sodelovanju s partnerskimi podjetji. Kar polovica plastenke je izdelana iz slovenskih recikliranih plastenk, s tem pa se je njen ogljični odtis zmanjšal za 60 odstotkov. Projekt Jaz, ti, mi za Slovenijo - Stara plastenka za nov inkubator zato presega klasične zbiralne akcije, saj z njo ozaveščamo in opozarjamo na celoten krogotok ravnanja z odpadno embalažo."

Jaz, ti, mi za Slovenijo letos drugič

Projekt Jaz, ti, mi za Slovenijo je iniciativa, namenjena povezovanju posameznikov, društev, organizacij in podjetij, ki so blizu zdravju in zdravemu načinu življenja ter prijazni do okolja. Letos poteka drugič. Lani so zbirali odpadne pločevinke, sredstva pa namenili porodnišnici v Trbovljah. Jelena Jerin, predsednica Društva Tandem: "Predvsem si želimo združiti Slovence pri dobrotelosti, ozavestiti mlade o pomenu zdravega okolja ter odnosa do narave. Ponosni smo, da smo že lani pritegnili več kot 40 šol in drugih, ki jim ni vseeno."

Zbiranje sredstev z SMS sporočili

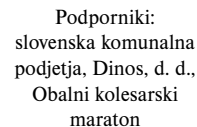
Finančna sredstva za sofinanciranje nakupa inkubatorja v Porodnišnici Kranj bodo zbirali tudi z SMS sporočili prek Rdečega križa, na telefonski številki 1919, ključna beseda: INKUBATOR, ki bo aktivna od oktobra naprej.

Več o projektu in prijave za podjetja:
Jelena Jerin,
Društvo Tandem Zagorje
G: 031 679 632
E: tridea.doo@gmail.com
FB stran Jaz, ti, mi za Slovenijo

Prijave za vrtce, šole in druge vzgojno-izobraževalne ustanove:
Dunja Dolinšek,
Program Ekošola
G: 031-323-332
E: dunja.dolinsek@ekosola.si
www.ekosola.si

Častni pokrovitelj projekta:
Borut Pahor, predsednik Republike Slovenije

Ambasadorki projekta:
Mojca Mavec in Nataša Bešter

Plastenka za plastenko – primer zapiranja snovnih tokov

IZJAVA ZA NOVINARSKO KONFERENCO 29. 9. 2015

Bolnišnica za ginekologijo in porodništvo Kranj je specializirana bolnišnica za zdravstveno varstvo žensk in novorojenčkov z dolgoletno in bogato tradicijo. V zadnjih letih smo vlagali v razvoj našega znanja, izboljševali in nadgrajevali izkušnje iz tujine in doma ter jih prenašali v vsakodnevno delo in sredstva vlagali v nakup sodobnih aparatov, ki nam pomagajo pri varni, kakovostni in individualni obravnavi naših uporabnic. Prav na ta osebni pristop smo zelo ponosni, saj menimo, da je rojstvo otroka eden izmed najlepših trenutkov v življenju nas staršev in si ga kot takega za vedno vtisnemo v spomin.

Zadnji kamenček v mozaiku celostne obravnave naših uporabnic, ki ga moramo dodati, so prostori, v katerih delujemo. Stavba je stara in potrebna celovite obnove. Zgrajena je bila leta 1965 in v vsej svoji dobi petdesetletnega obstoja, še ni bila celostno obnovljena. Zob časa je pustil svoje posledice, kljub temu, da smo si vsa leta prizadevali ohraniti notranjost bolnišnice **toplo in prijazno**, tako za zaposlene kot uporabnike naših storitev.

V letošnjem letu praznujemo 60-letnico delovanja naše bolnišnice in zadali smo si ambiciozen cilj, **obnovili bomo prostore porodnega bloka**.

Za pomoč smo se obrnili na Območno obrtno-podjetniško zbornico Kranj, ki se je pozivu takoj odzvala. Stopili smo skupaj in člani – obrtniki – bodo s svojimi bogatimi izkušnjami prostovoljno opravili dela, bolnišnica pa bo poskrbela za potrebni material, tudi s pomočjo doniranih sredstev. Obnovi se je pridružilo tudi društvo Tandem s projektom Jaz, ti mi za Slovenijo, s sloganom "Stara platenka za nov inkubator", že drugo leto pa tudi prostovoljci akcije Manj svečk za manj grobov. Vrednost obnove je ocenjena na 700.000 EUR. Načrti so izdelani. Pričetek obnove načrtujemo v novembru 2015, na dan, ko je pred šestdesetimi leti v kranjski porodnišnici zajokal prvi novorojenček.

Vsi, ki bi nam radi pomagali, lahko nakažete sredstva na račun Bolnišnice za ginekologijo in porodništvo Kranj, TRR: SI56 01100-6030277409, ki je odprt pri UJP Kranj, sklic na številko 10-2015.

Iz srca hvala!

Andreja Cerkvenc Škafar, dr. med., direktorica

S CEPLJENJEM NAD LETOŠNJO GRIPO

V začetku oktobra se je začelo cepljenje proti sezonski gripi. Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) cepljenje priporoča vsem prebivalcem, še zlasti ogroženim skupinam.

To so starejši od 65 let, kronični bolniki in njihovi družinski člani, majhni otroci in njihovi družinski člani, nosečnice, posamezniki, ki čakajo na sprejeme na bolnišnično zdravljenje ter zdravstveni in drugi delavci, ki so pomembni za delovanje različnih dejavnosti. Za kronične bolnike, nosečnice in starejše od 65 let je cena cepljenja sedem, za ostale prebivalce dvanajst evrov. Slovenija je glede precepljenosti proti gripi med zadnjimi državami Evropske unije. Posamezniki s cepljenjem zaščitijo sebe in druge posameznike v svoji okolici, kar je še posebno pomembno, če gre za bolj ogrožene skupine prebivalcev. Skupen cilj vseh bi moral biti dvig precepljenosti prebivalcev Slovenije, da bi se bolj približali državam z visokim deležem precepljenosti, kot so Nizozemska, Švedska, Velika Britanija, Italija, Španija in druge, kjer je delež precepljenosti med starejšimi od 65 let precej prek 50 odstotkov. S tem bi preprečili velik delež zbolevanja, zapletov in smrti zaradi gripe.

Za gripo vsako leto zbolijo približno 10 odstotkov prebivalcev.

Bolezen pri mladih bolnikih brez kroničnih bolezni večinoma poteka kot nekajdnevno vročinsko stanje z znaki obolenja dihal in bolečinami v mišicah in sklepih. Pri bolnikih s kroničnimi boleznimi, starejših oseb, majhnih otrocih in nosečnicah bolezen lahko poteka s težjo klinično sliko s pogostimi zapleti (kot so virusne in bakterijske pljučnice) in tudi z višjo smrtnostjo.

Preventiva je lahko zelo učinkovita.

Gripa je zelo nalezljiva bolezen in virus se z lahkoto širi med prebivalci. Za preprečevanje širjenja je priporočljivo upoštevati tri enostavna pravila: če zbolimo in bi lahko imeli gripo, moramo ostati doma; temeljito in pogosto si umivamo roke, pri kihanju ali kašljanju si usta pokrijemo s papirnati robčkom za enkratno uporabo ali kihamo/kašljamo v rokav. Najučinkovitejša zaščita pred gripo je vsakoletno cepljenje. Cepljenje proti gripi je koristno, saj ščiti tako pred boleznijo kot tudi pred morebitnimi zapleti, ki gripo spremljajo. Pri najbolj ogroženih skupinah cepljenje zmanjšuje tveganje za smrt zaradi bolezni same ali njenih zapletov. Zato je cepljenje proti gripi še zlasti priporočljivo za kronične bolnike, starejše osebe, majhne otroke (od šest mesecev do drugega leta starosti) in nosečnice ter osebe, ki so pri svojem delu izpostavljene nevarnosti okužbe ali pri delu lahko

prenesejo okužbo na druge osebe (zdravstvene delavce in sodelavce ter delavce v drugih nujnih službah).

Virusi gripe se stalno spreminjajo, zato se spreminja tudi cepivo, ki je vsako leto pripravljeno tako, da ščiti proti virusom, ki bodo predvidoma krožili v prihajajoči sezoni. Zaščita se vzpostavi približno dva tedna po cepljenju in traja več mesecev, postopoma upada in je po enem letu lahko že prenizka. Cepiti se je potrebno vsako leto z enim odmerkom cepiva, za otroke mlajše od devet let, ki se proti gripi cepijo prvič, sta potrebna dva odmerka. Uspešnost cepiva je odvisna predvsem od starosti in imunske sposobnosti prejemnika cepiva ter od podobnosti virusov, ki krožijo, s tistimi, ki jih pokrije cepivo. Podatki vsakoletnih študij kažejo, da cepivo prepreči gripo pri 50–90 odstotkih zdravih odraslih, mlajših od 65 let, in prepreči hospitalizacijo zaradi pljučnice in gripe pri 30–70 odstotkih cepljenih starejših oseb in kroničnih bolnikih. Cepiti se ne smejo osebe, ki so kdaj imele resno alergično reakcijo na cepivo proti gripi ali katero koli snov, ki je lahko prisotna v cepivu v sledovih, npr. jajčne beljakovine in osebe, ki prebolevajo akutno bolezen

z visoko telesno temperaturo (nad 38 °C). Prijave neželenih učinkov po cepljenju proti gripi v Sloveniji so redke, če upoštevamo število razdeljenih odmerkov cepiva. Večinoma je šlo za lokalne reakcije na mestu cepljenja (rdečina, bolečina, oteklina), povišano telesno temperaturo, slabost, utrujenost in glavobol. Neželeni učinki so bili blagi in so minili brez posledic.

Precepljenost proti gripi v Sloveniji je prenizka.

V Sloveniji je precepljenost proti gripi zelo nizka in je med najnižjimi v EU. Prejšnjo sezono je bilo pri nas cepljenih rekordno malo ljudi, le dobrih 68.000 oseb, kar je precej manj kot pred približno desetimi leti, ko se je proti sezonski gripi cepilo skoraj 200.000 prebivalcev. Zaskrbljujoč je trend precepljenosti, saj se število cepljenih vsako leto zniža. Prav tako se zadnja leta znižuje delež cepljenih v najbolj ogroženi skupini prebivalcev, to je med starejšimi od 65 let, ki je lani znašal le še dobrih 10 odstotkov, kar je daleč od cilja Svetovne zdravstvene organizacije, da bi bil delež cepljenih proti gripi v skupini nad 65 let kar 75 odstot-

kov. S povečanjem precepljenosti pri teh skupinah bi lahko preprečili težje poteke bolezni in številne zaplete in tudi marsikatero smrt. Zato bi bilo v Sloveniji treba dodatno spodbuditi cepljenje proti gripi, predvsem rizičnih skupin in zdravstvenih delavcev.

Kje se bo mogoče cepiti?

Cepljenje se bo izvajalo pri izbranih zdravnikih in v ambulantah na območnih enotah NIJZ po celi Sloveniji. Priporočamo, da se prebivalci na cepljenje naročijo. V spodnji tabeli so kontaktni podatki in datum začetka cepljenja v ambulantah NIJZ.

Kranj

Gospodarska ulica 12
4000 Kranj
tel.: 04 2017 166
pon–pet od 8. do 12. ure
(za gripo ni potrebno naročanje)
12. 10. 2015

PROSIMO, DA PO VSAKEM CEPLJENJU POČAKATE V ČAKALNICI ŠE 20 MINUT, ZARADI MOŽNIH REAKCIJ PO CEPLJENJU!

KAKO ŽIVETI S POPLAVAMI?

V kulturnem domu v Železnikih sta 8. oktobra 2015 Ministrstvo za okolje in prostor in Inštitut za vode Republike Slovenije v sodelovanju z Agencijo Republike Slovenije za okolje in Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje pripravila ozaveščevalni dogodek "Kako živeti s poplavami?".

Gre za eno izmed 19 srečanj, s katerimi gostujejo po celotni Sloveniji, z namenom, da ljudi informirajo o delovanju državnih institucij v smeri zmanjševanja poplavne ogroženosti, poplavnih evidenc, informacijskih sistemov, napovedovanja hidroloških razmer in samozaščitnega ravnanja v primeru poplav.

V Sloveniji je kar 61 poplavnih območij, na katerih živi okoli 130 000 ljudi, se nahaja 23 000 stavb in 1 500 enot kulturne dediščine. Poplave beležijo že od leta 1881, po letu 1990 pa tudi zelo detajlno. Za posamezna območja zbirajo podatke o tem, koliko je ogroženih stavb, zaposlenih in prebivalstva.

Opozarjajo, da ljudje ob napovedih močnejših padavin zvečer gledajo televizijo, si ogledajo karto in nato TV-sprejemnik ugasnejo. Vendar je stanje treba spremljati še naprej, saj so naravni pojavi nepred-

vidljivi in se stanje iz minute v minuto spreminja. Seveda se prebivalci najbolj ogroženih območij ob Sori tega zelo dobro zavedajo in stanje ob nalivih pozorno spremljajo na kraju samem. Na dogodku so izpostavili pereče težave, ki jih bo treba začeti reševati. Prebivalci si tudi želijo, da bi se bolj upoštevalo njihovo mnenje, saj najbolje poznajo Soro in na podlagi preteklih izkušenj lahko predvidijo njeno odzivanje.

Napovedi hidroloških razmer in spremljanje stanja

Na spletnem naslovu <https://www.surveymonkey.com/r/SBYSQD8> lahko rešite kratek vprašalnik, ki bo Inštitutu za vode Republike Slovenije omogočil, da se še bolje seznanijo s stanjem na terenu.

Na spletni strani <http://evode.arso.gov.si> so na voljo atlas voda, trenutni podatki o

stanju celinskih voda in morja, podatki LIDAR, področni predpisi in podobno. Poudarjajo, da informacijska vrednost portala ves čas raste.

V Sloveniji je 132 samodejnih hidroloških postaj, ki spremljajo pretoke voda. Na področju Selške Sore sta dve postaji, in sicer v Železnikih in Veštru. Podatki postaj na spletni strani ARSO (<http://www.arso.gov.si/vode/podatki/amp/>) se obnavljajo vsakih deset minut. Na tej spletni povezavi je tudi arhiv preteklih meritev. Če so napovedane obilne padavine, začnejo z izrednim 24-urnim spremljanjem stanja. Opozorila v izrednih razmerah so tekstovna in slikovna. Zavedajo se, da pri napovedovanju obstajajo tveganja v delovanju sistema, odstopanja v rezultatih ipd., kar vse morajo hidrološki prognostiki upoštevati pri napovedi. Najtežje je v času težko napovedljivih močnih krajevnih nalivov, ki so značilni tudi za naše področje. Najmanj zanesljiva je tako napoved hudourniških poplav. Tveganje obstaja tudi v razumevanju obvestil, v medijih lahko objavijo neažurirano opozorilo brez tekstualnega dela. Zato opozarjajo, da spremljajte podatke na spletni strani ARSO in si pozorno preberite tako

slikovni kot tekstualni del. Oglejte si slike in berite napovedi na www.meteo.si. Sprotno spremljanje razmer in opozoril je zelo pomembno, saj so naravni procesi nepredvidljivi in zato težko napovedljivi.

Samozaščitno ukrepanje ob poplavih

Na Upravi Republike Slovenije za zaščito in reševanje se ukvarjajo s preventivo in reševanje se ukvarjajo s preventivo v primeru naravnih nesreč, pripravljeno stjo nanje in ukrepanjem ob dogodkih. Na področju poplav ločimo gradbene in negradbene preventivne ukrepe. Slednji zajemajo pripravljenost ljudi in ozaveščenost.

Na spletni povezavi <http://www.sos112.si/slo/clanek.php?catid=1&id=7334> si lahko ogledate praktične napotke, kako ravnati pred poplavo, po napovedi poplave, med in po poplavi, npr. kako zagotoviti varno hrano in vodo, kako postaviti protipoplavne zaščite ipd. Praktične napotke in koristne informacije najdete

Sprotno spremljanje razmer in opozoril je zelo pomembno, saj so naravni procesi nepredvidljivi in zato težko napovedljivi. Foto: Andrej Tarfila

tudi na spletni povezavi <http://www.poplavljen.si/>.

S pomočjo aplikacije smok.sos112.si (sistem monitoringa, opozarjanja in kontrole)

boste pridobili informacije o monitoringu voda, padavinah, požarni ogroženosti in zemeljskih plazovih. Na voljo so tudi povsem praktični podatki, pridobljeni na terenu, npr. ob kateri višini Sora poplavi zdravstveni dom ipd., ki lahko še bolj pripomorejo k ustreznemu samozaščitnemu ravnanju. Podatki se osvežujejo vsakih 30 minut. Aplikacija wap.sos112.si tudi gluhih in naglušnim, ki ne morejo poklicati pomoči na običajen način, omogoča priključitev pomoči in spremljanje monitoringa stanja. Aplikacija za pametni telefon, 112-napotki, vsebuje navodila, kako se pripraviti na naravne in druge nesreče in kako ravnati ob njih. Aplikacija Ste storili vse za varen dom (<http://www.sos112.si/slo/hisa.swf>) pa vas popelje po vseh prostorih v hiši in opozarja na kritične točke, na katere je treba biti pozoren, da ne pride do nesreče, in usmerja na rešitve.

Katarina Bertonec

Foto: Andrej Tarfila

Foto: Andrej Tarfila

ODPIS DOLGOV V OBČINI ŽELEZNIKI

Občina Železniki je s podpisom aneksa 27. 8. 2015 pristopila k Sporazumu o izvedbi odpisa dolgov. Odpis dolgov je enkraten dogodek. Posameznikom, ki izpolnjujejo kriterije, bo občina odpisala skupno vsoto dolgov na podlagi sklepa občinskega sveta.

Kaj je dolg, ki ga je mogoče odpisati?

Dolgovi, ki so lahko odpisani, zajemajo stroške iz naslova:

- komunalnih storitev (pitna in odpadna voda) v okviru režijskega obrata občine,
- neplačila vrtca in šolske prehrane.

Dolg mora biti veljavna in izvršljiva denarna obveznost dolžnika do upnika in je nastal do **30. 12. 2013**. Obstajati mora izvršilni naslov ali verodostojna listina.

Občina v projektu sodeluje tudi kot ustanoviteljica OŠ Železniki, v okviru katere je vrtec in osnovna šola. Predloge za odpis dolga iz naslova komunalnih storitev sprejemamo na Občini Železniki, predloge za odpis dolga iz naslova neplačila vrtca in zaradi neplačane prehrane v osnovni šoli pa sprejemamo na OŠ Železniki.

Kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni za odpis?

Dolgovi se odpišejo tistim dolžnikom, ki so bili kadar koli v obdobju med **1. 1. 2015 in 30. 6. 2015**:

- prejemniki denarne socialne pomoči ali
- prejemniki varstvenega dodatka ali
- prejemniki veteranskega dodatka ali
- prejemniki otroškega dodatka iz 1. oziroma 2. dohodkovnega razreda ali
- prejemniki otroškega dodatka v 3. dohodkovnem razredu in hkrati prejemniki dodatka za nego otroka oziroma dodatka za veliko družino.

Prav tako se dolgovi lahko odpišejo osebam, ki so navedene v odločbah o pravici do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka oziroma otroškega dodatka.

Če so izpolnjeni vsi zahtevani pogoji za odpis dolga, posamezni upnik in dolžnik oziroma dolžnica skleneta dogovor o odpisu dolga, v katerem se dogovorita tudi o višini dolga, ki se bo odpisal.

Kako se lahko zaprosi za odpis dolgov?

Vloga oziroma predlog za odpis dolga mora biti oddana na ustreznem obrazcu. Obrazec **najdete na spletni strani Občine Železniki ali v tajništvu občine**. Obrazec natisnite in izpolnite. Izpolnjen predlog lahko prinesete osebno ali pošljete po pošti, in sicer za:

- komunalne storitve na Občino Železniki, Češnjica 48, 4228 Železniki
- neplačilo vrtca in šolske prehrane na OŠ Železniki, Otoki 13, 4228 Železniki.

Oddaja vlog za odpis dolgov bo potekala do 31. oktobra 2015. Dogovori za odpis dolgov bodo sklenjeni do 31. januarja 2016.

Občina Železniki

SREČANJE TURISTIČNIH DELAVCEV GORENJSKE

Turistično društvo Kranjska gora, ki letos praznuje 111 let delovanja, je v sodelovanju z GORENJSKO TURISTIČNO ZVEZO v začetku oktobra pripravilo že 45. srečanje turističnih delavcev Gorenjske v dvorani Vitranc v Kranjski gori. Pred uradnim kulturnim programom so si predstavniki turističnih društev z Gorenjske ogledali Liznjekovo hišo, cerkev in središče Kranjske gore. Ob pestrem kulturnem programu in pozdravnimi govori organizatorjev in gostov so podelili tudi priznanja v posameznih kategorijah.

Priznanja za dolgoletno uspešno delo in prispevek k razvoju turizma na Gorenjskem so prejeli zaslužni člani: Marinka Mohar iz TD Šenčur, Alenka Bole Vrabec in Mojca Žula iz TD Radovljica, Janez Pikon iz TD Bohinj, Jože Brudar iz TD Rateče-Planica, Jernej Kosmač iz TD Trzič, Cveta Tušek in Frenk Dolenc iz TD Stari vrh, Franc Žerovc iz TD Bled in Vinko Potočnik iz TD Kokrica.

TD Bohinjska Bela je prejelo priznanje za 20 let uspešnega dela.

V kategoriji manjših mest je priznanje prejela Gorenja vas, v kategoriji drugi

kraji Cegelnica iz občine Naklo in v kategoriji hribovski kraji Šenturška gora iz občine Cerklje.

V kategoriji izletniški kraji so priznanja prejeli: Srednja vas iz občine Šenčur, Studor v Bohinju, Rateče, Mojstrana, Gozd Martuljek, Kupljenik, Jelendol - Dolina,

Četena Ravan, Mošnje, Sorica.

Za najlepše gorenjske nageljne so priznanja prejeli: Darinka Mrak iz Gabrške gore, Jure Kavalar iz Rateč in Leja Pogarčar iz Sela pri Žirovnici.

Mirjam Pavlič

Foto: Andrej Tarfila

KOLENDAR DOGODKOV

datum	ura	naslov prireditve	organizator	informacije	kraj prireditve
23. 10.	18.00	200 LET ŠOLE V ŽELEZNIKI ZAKLJUČNA PRIREDITEV	Osnovna šola Železniki	www.os-zelezniki.si	Športna dvorana Železniki
24. 10.	19.00	ROKOMETNA TEKMA člani RD Alples : ŠD RK Krim - Olimpija	Rokometno društvo Železniki	www.rdalples-drustvo.si	Športna dvorana Železniki
25. 10.	16.00	Nedeljsko popoldne: PREDSTAVITEV KNJIGE MARIJE GASSER VASI POD RATITOVCEM SKOZI ČAS, PODELITEV PRIZNANJ LASTNIKOM LEPO UREJENIH HIŠ, gost prireditve citrar Tomaž Plahutnik	TD Sorica	peternejl1@gmail.com	Dvorana Ivana Groharja Sorica
4. 11.	18.00 -20.00	OB PUNKLU SE DOBIMO	TD Železniki	www.td-zelezniki.si	Kulturni dom Železniki
7. 11.	16.00	4. igre Javnega zavoda Ratitovec: TURNIR V NAMIZNEM TENISU	Javni zavod Ratitovec	www.jzr.si	Športna dvorana
7. 11.	21.00	4. igre Javnega zavoda Ratitovec: ZAKLJUČNA PRIREDITEV	Javni zavod Ratitovec	www.jzr.si	Bife v Športni dvorani Železniki

datum	ura	naslov prireditve	organizator	informacije	kraj prireditve
8. 11.	15.00	DOBRODELNA PRIREDITEV S TOMBOLO	Župnija Železniki	040 377 074 (Irma Prevc)	Športna dvorana Železniki
11. 11.	18.00 -20.00	OB PUNKLU SE DOBIMO	TD Železniki	www.td-zelezniki.si	Kulturni dom Železniki
13. 11.	19.00	PREDSTAVITEV 12. ŠTEVILKE ZBORNIKA ŽELEZNE NITI	MD Železniki	04 51 47 356	Kulturni dom Železniki
14. 11.	8.00 -12.00	TRŽNICA KMETIJSKIH IZDELKOV IN PRIDELKOV	Razvojna agencija Sora	04 506 02 25 kristina.miklavcic@ra-sora.si	Pred BC Mercator
14. 11.	19.00	ROKOMETNA TEKMA člani RD Alples : RK Grosuplje	Rokometno društvo Železniki	www.rdalples-drustvo.si	Športna dvorana Železniki
18. 11.	18.00 -20.00	OB PUNKLU SE DOBIMO	TD Železniki	www.td-zelezniki.si	Kulturni dom Železniki
20. 11.	20.00	SMEJMO SE!	KD Češnjica	www.smejmo.se	Dvorana na Češnjici
25. 11.	18.00 -20.00	OB PUNKLU SE DOBIMO	TD Železniki	www.td-zelezniki.si	Kulturni dom Železniki
28. 11.	14.00 -19.00	21. ANDREJEV SEJEM	TD Železniki	www.td-zelezniki.si	Na trgu pred cerkvijo sv. Antona
28. 11.	19.00	ROKOMETNA TEKMA člani RD Alples : RD Herz Šmartno	Rokometno društvo Železniki	www.rdalples-drustvo.si	Športna dvorana Železniki
28. 11.	19.00	SONČKI DOBROTE - DOBRODELNI MIKLAVŽEV KONCERT	KD Češnjica	www.smejmo.se	Dvorana na Češnjici
2. 12.	18.00 -20.00	OB PUNKLU SE DOBIMO	TD Železniki	www.td-zelezniki.si	Kulturni dom Železniki
3. 12.	9.00 -15.00	TA VESELI DAN KULTURE - prost vstop v Muzej Železniki	MD Železniki	04 51 47 356	Muzej Železniki
9. 12.	18.00 -20.00	OB PUNKLU SE DOBIMO	TD Železniki	www.td-zelezniki.si	Kulturni dom Železniki

Zbrala: Nataša Habjan, turistični informator, Javni zavod Ratitovec

Foto: Andrej Tarfila

NAVODILA ZA PISCE ČLANKOV

Zaradi preglednosti časopisa želimo člankom vdahnuti kar se da enotno grafično podobo, zato pisce prosimo, da se držijo naslednjih priporočil:

Članek (v Wordu, s pisavo Times New Roman, velikost 12) naj vsebuje:

1. NASLOV (največ 65 znakov brez presledkov);
2. KRATEK UVOD (največ 170 znakov brez presledkov) – če gre le za novico (do 1000 znakov brez presledkov), uvod ni potreben;
3. JEDRO ČLANKA,
4. IME IN PRIIMEK AVTORJA ČLANKA.

Če boste članku priložili fotografije, potem napišite:

1. NASLOV OZ. IME FOTOGRAFIJE, kar naj bo enako naslovu članka (če je več fotografij za isti članek, jih oštevilčite),
2. BESEDILO, KI GA PREDLAGATE ZA PODNAPIS POD FOTOGRAFIJO (kratko),
3. AVTORJA FOTOGRAFIJE (ime in priimek).

Primer za označevanje fotografij
(če sta dve fotografiji za isti članek):

NA OBISKU V MUZEJU 1 - Otroci so si ogledali razstavljenе eksponate. Foto: Janez Novak

NA OBISKU V MUZEJU 2 - Kako so izdelovali žeblje. Foto: Janez Novak

Wordovo besedilo naj bo brez fotografij, te pošljite kot priponko v JPG formatu.

Rok za oddajo člankov za določeno številko časopisa bo objavljen v predhodni številki – v kolofonu pod kazalom vsebine časopisa. Tam bosta napisana tudi predviden datum izida nove številke časopisa in elektronski naslov, kamor članke lahko pošljete: urednik@zelezniki.eu.

CENIK IN POGOJI OGLAŠEVANJA V GLASILU RATITOVŠKA OBZORJA

Velikost oglasa (glede na format časopisa)	Cena (EUR) brez DDV
cela stran	220,00
polovica strani	140,00
tretjina strani	100,00
četrtnina strani	80,00
osmina strani	50,00
šestnajstina strani	30,00
vlaganje letakov (do formata A4)	0,05/kom

Cene so v evrih brez DDV in veljajo za oglaševalce s sedežem v občini Železniki za oglase na notranjih straneh glasila. Za oglaševalce iz drugih občin so oglasi dražji za 25 odstotkov.

Društvom in drugim organizacijam iz občine Železniki, ki temeljijo izključno na prostovoljnem delu, se prizna 20-odstotni popust.

Vsaka naslednja objava oglasa je cenejša za pet odstotkov do največ 30 odstotkov. Za šest ali več objav se samodejno upošteva 30-odstotni popust pri vsaki objavi. Oglase sprejemamo v digitalni obliki po elektronski pošti ali na drugih digitalnih nosilcih (CD, USB...). Cenik je zgolj informativne narave, za podrobnejše informacije in navodila za oglaševanje se obrnite na Andreja Tarfila: oglasil@zelezniki.eu, tel.: 041/938-862.

SKRITI KOTIČEK

V rubriki, kjer predstavljamo kotičke, ki jih skriva naša občina, smo v prejšnji številki glasila objavili detajl **stavbe Osnovne šole Železniki**. Tudi tokrat nismo prejeli nobenega odgovora.

Nič hudega, ne damo se tako zlahka, zato smo spet pripravili novo uganko. Pišite nam na enega izmed naslovov, ki so navedeni na tretji strani glasila, veseli bomo vašega odziva. Nagrajen bo odgovor z najboljšo obrazložitvijo po mnenju uredništva. Nikar ne pozabite pripisati svojih podatkov, da vam v primeru izbora lahko pošljemo nagrado.

Detajl stavbe Osnovne šole Železniki. Foto: Andrej Tarfila

Foto: Andrej Tarfila

OBČINA ŽELEZNIKI

OBČINA ŽELEZNIKI

Češnjica 48

4228 Železniki

Telefon N.C.: 04/500-00-00

Telefaks: 04/500-00-20

E-pošta: uprava@obcina.zelezniki.si

Spletno mesto: www.zelezniki.si

Uradne ure

ponedeljek 7.30 – 15.00

torek 7.30 – 15.00

sreda 7.30 – 17.00

četrtek ni uradnih ur

petek 7.30 – 13.00

(malica 10.00 – 10.30)